

UNODC

United Nations Office on Drugs and Crime

Thailand Institute of Justice
affiliated with the United Nations

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ สาเหตุการกระทำความผิดซ้ำ ในประเทศไทย

“ฉันถูกตั้งข้อหาว่าเป็นผู้ค้ายาเสพติด
เพราะปริมาณยาที่ฉันมี”

เกี่ยวกับ

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (Thailand Institute of Justice หรือ TIJ) เป็นองค์การมหาชนที่ก่อตั้งขึ้นโดยรัฐบาลแห่งประเทศไทยเมื่อปีพ.ศ. 2554 ซึ่งเมื่อปีพ.ศ. 2559 สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime หรือ UNODC) ได้ให้การรับรองอย่างเป็นทางการในฐานะสถาบันเครือข่ายแผนงานสหประชาชาติด้านการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา (PNI) TIJ สนับสนุนการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยให้ความสำคัญกับประชากรกลุ่มเปราะบาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิงและเด็กที่เข้าสู่ระบบยุติธรรมทางอาญา นอกจากนี้ TIJ ยังให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศักยภาพทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาคเพื่อการพัฒนานโยบายเพื่อการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญาตามหลักฐานเชิงประจักษ์

เผยแพร่โดย

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย

อาคาร จีพีเอฟ อาคารบี ชั้น 15-16 ถนนวิทยุ แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

โทร 0 2118 9400 แฟกซ์ 0 2118 9425-26

Website: www.tijthailand.org

Copyright © Thailand Institute of Justice, March 2021

คำจำกัดความ

มุมมองและความคิดเห็นที่แสดงไว้ในเอกสารฉบับนี้ เป็นความคิดเห็นของผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นการสะท้อนถึงนโยบายหรือจุดยืนอย่างเป็นทางการของ TIJ

สิทธิและการอนุญาต

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทยสนับสนุนการเผยแพร่ความรู้ รายงานฉบับนี้สามารถทำซ้ำได้เพื่อวัตถุประสงค์ที่มีใช้เพื่อการพาณิชย์ ตราบเท่าที่มีการอ้างถึงรายงานฉบับนี้โดยสมบูรณ์

UNODC

United Nations Office on Drugs and Crime

Thailand Institute of Justice

affiliated with the United Nations

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุ การกระทำความผิดซ้ำในประเทศไทย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการออกแบบโดยฝ่ายวิจัยอาชญากรรม (Crime Research Section) ของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime หรือ UNODC) ภายใต้การทำกับดูแลของคุณ Kristiina Kangaspunta โดยงานวิจัยนี้ได้จัดทำขึ้นร่วมกับสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (Thailand Institute of Justice หรือ TIJ) ทั้งนี้ ขอขอบคุณ ดร. นัทธิ จิตสว่าง รองผู้อำนวยการสถาบันฯ เป็นอย่างสูงสำหรับคำแนะนำและการแนะนำแนวทางให้กับโครงการนี้

คณะผู้วิจัยจาก UNODC

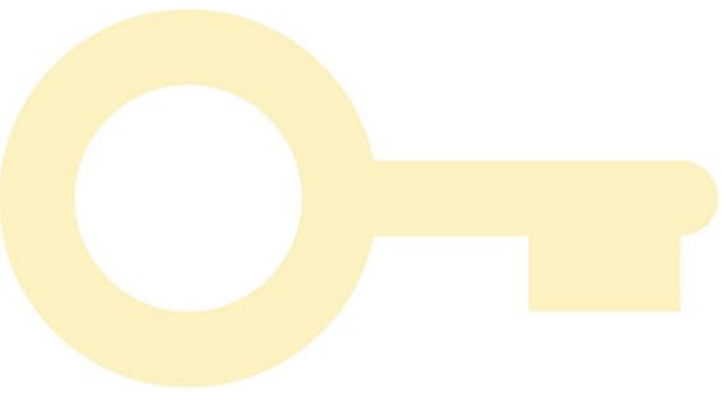
คุณ Ted Leggett เจ้าหน้าที่วิจัย
คุณ Tejal Jesrani เจ้าหน้าที่วิจัย
คุณพิภรมน วัฒนวานิชกร ผู้ช่วยโครงการ

คณะผู้วิจัยจาก TIJ

คุณชลธิช ชื่นอุระ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมข้อกำหนดกรุงเทพและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด
คุณยศวดี ทิพยมงคลอุดม ผู้จัดการโครงการ
คุณนภัส วิสิฐสิริ ผู้ช่วยด้านนโยบายและงานวิจัย
คุณพลอยพิชชา เอื้อเฟื้อ ผู้ช่วยด้านนโยบายและงานวิจัย
คุณณัฐวุฒิ วรคินธา ผู้ประสานงานโครงการ
คุณปฐมพงษ์ วงศ์สวรรค์ เจ้าหน้าที่สารสนเทศ

สารบัญ

ข้อค้นพบหลัก และประโยชน์เชิงนโยบาย	6
บทนำ	9
สถานการณ์เรือนจำในประเทศไทย	12
สถิติประชากรผู้ต้องขัง	21
อัตราการกระทำความผิดซ้ำระดับประเทศและในเชิงระบบ	23
การสัมภาษณ์กลุ่มย่อยและข้อค้นพบจากแบบสอบถาม	24
เหตุผลในการกลับสู่เรือนจำ	25
ยาเสพติด	28
ครอบครัวและการตีตราทางสังคม	31
การว่างงาน	33
ประสบการณ์ในเรือนจำ	37
การยอมรับความรับผิดชอบ	38
ความสัมพันธ์กับผู้ต้องขังอื่น ๆ	41
การจ้างงาน การศึกษา และการฝึกฝนทักษะ	43
ความคาดหวังสำหรับอนาคต	46
บทสรุป	48

ข้อค้นพบหลัก และประโยชน์เชิงนโยบาย

ปัจจุบันนี้ ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีอัตราส่วนผู้ต้องขังต่อประชากรสูงเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก (ผู้ต้องขัง 524 ราย ต่อประชากร 100,000 คน ใน ปี พ.ศ. 2561) และเป็นประเทศที่มีสัดส่วนผู้ต้องขังหญิงสูงมากที่สุดในโลก (ร้อยละ 14) และนอกจากนี้ ยังเป็นหนึ่งในประเทศที่เผชิญกับอัตราความแออัดในเรือนจำสูงที่สุด โดยมีผู้ต้องขังมากกว่าสามรายต่อทุก ๆ พื้นที่ว่างในเรือนจำ¹ ผู้ต้องขังจำนวนกว่า 40 รายอาจต้องอยู่ในห้องขังเดียวกัน โดยมีพื้นที่น้อยกว่า 1.2 ตารางเมตรสำหรับผู้ต้องขังชายแต่ละคน และน้อยกว่า 1.1 ตารางเมตรสำหรับผู้ต้องขังหญิงแต่ละคน

จำนวนประชากรในเรือนจำเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วแม้ว่าประเทศไทยจะมีอัตราการก่ออาชญากรรมลดลง ความแออัดถือเป็นความเสี่ยงทางสาธารณสุขประการหนึ่ง ที่ทำให้ประสิทธิภาพในการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงที่มีโรคระบาดโควิด จากการสัมภาษณ์กับเจ้าหน้าที่ในกระทรวงยุติธรรม แต่ละปีประเทศไทยใช้งบประมาณ 12,000 ล้านบาท (หรือ 380 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) ไปกับการบริหารจัดการเรือนจำ โดยร้อยละ 95 ของงบประมาณของกรมราชทัณฑ์นั้น ถูกใช้ไปกับค่าอาหารของผู้ต้องขัง เงินเดือนของเจ้าหน้าที่เรือนจำ และการก่อสร้างเรือนจำแห่งใหม่ มีเพียงร้อยละ 1 ของงบประมาณดังกล่าวที่ถูกนำมาใช้กับโครงการสำหรับบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขัง จากการศึกษาพบว่า หนึ่งในสามของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำในประเทศไทย จะกลับเข้าสู่เรือนจำอีกครั้งภายในระยะเวลาสามปี

นอกจากปัจจัยเดิมที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ เช่น การว่างงาน ยังปรากฏว่ามีมาตรฐานทางกฎหมายสองประการ ที่อาจเป็นสาเหตุหลักของปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ และการขาดแคลนทรัพยากรสำหรับการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังของประเทศไทยอันเป็นผลที่ตามมา มาตรฐานทางกฎหมายดังกล่าว ได้แก่ ปริมาณยาเสพติดที่กฎหมายสันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และปริมาณสารเสพติดขั้นต่ำในการได้รับสิทธิในการเบี่ยงเบนคดีเพื่อการบำบัด ข้อมูลจากกรมราชทัณฑ์แสดงให้เห็นว่า:

- ร้อยละ 80 ของผู้ต้องขังในประเทศไทยได้รับโทษจำคุกจากการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- ร้อยละ 78 ของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดถูกพิพากษาในความผิดเกี่ยวข้องกับยาบ้า (ยามกแอมเฟตามีนชนิดเม็ด)
- ร้อยละ 76 ของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดดังกล่าว ถูกพิพากษาในความผิดมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

¹ ปริมาณความจุของเรือนจำในประเทศไทยมีความไม่ชัดเจน ตัวเลขดังกล่าวเป็นข้อมูลจากกรมราชทัณฑ์ในปีพ.ศ. 2563 ซึ่งระบุว่า ความจุของเรือนจำอยู่ที่ 110,000 ในพ.ศ. 2561 ซึ่งในขณะนั้นมีผู้ต้องขังจำนวน 363,825 ราย ซึ่งส่งผลให้อัตราผู้ต้องขังล้นเรือนจำอยู่ที่ร้อยละ 330

การกระทำความผิดข้อหาซื้อขายยาเสพติดในครอบครองเพื่อจำหน่ายได้มีการนิยามไว้ใน หมวดที่ 2 มาตรา 15 อนุมาตรา 2 ของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และฉบับแก้ไข ซึ่งบัญญัติว่าการมีสารบริสุทธิ์ในครอบครองในปริมาณ 375 มก. ให้สันนิษฐานว่าเป็นการมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ข้อกำหนดปริมาณสารบริสุทธิ์ดังกล่าวถูกปรับลดลงจาก 20 กรัมในปีพ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นการลดลงถึง 50 เท่า จำนวนขั้นต่ำของยาเสพติดที่นำไปสู่การสันนิษฐานว่าผู้ครอบครองมีเจตนาครอบครองเพื่อจำหน่ายนั้น มีจำนวนหลากหลายแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ เช่น บางรัฐในประเทศออสเตรเลียกำหนดจำนวนขั้นต่ำไว้สูงกว่าจำนวนขั้นต่ำปัจจุบันของประเทศไทยถึงแปดเท่า

การปรับลดจำนวนขั้นต่ำที่มีการบังคับใช้ในปีเดียวกันกับที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ซึ่งกำหนดให้เกิดการเบี่ยงเบนคดีให้ผู้ติดยาเสพติดได้เข้ารับการบำบัด ซึ่งในปัจจุบันมีการกำหนดนิยามของผู้เสพเอาไว้ว่า เป็นผู้มียาเสพติดในครอบครองปริมาณน้อยกว่าห้าเม็ด หลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติดังกล่าว จำนวนผู้ต้องจึงได้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญซึ่งเป็นไปตามคาดการณ์ไว้ แนวโน้มดังกล่าวดำเนินต่อไปจนกระทั่ง พ.ศ. 2549 ก่อนที่จะกลับทิศทางและเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าที่เคยเป็นมา

การกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำสองประการดังกล่าว กล่าวคือ การสันนิษฐานว่ามีเจตนาเพื่อจำหน่าย และการมีคุณสมบัติเพื่อเข้ารับการเบี่ยงเบนคดี ส่งผลกระทบต่อปริมาณของผู้ต้องจึง โดยเกณฑ์ขั้นต่ำตามกฎหมายนั้นได้รับการกำหนดขึ้นเมื่อ 18 ปีที่แล้ว และหากรูปแบบการใช้ยาเสพติดมีการเปลี่ยนแปลง ย่อมจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงเกณฑ์ขั้นต่ำดังกล่าวเช่นกัน ผู้ต้องจึงที่เข้าร่วมการสัมภาษณ์กล่าวว่า ราคาของยาบ้าลดลงอย่างมากในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โดยได้ให้ข้อมูลว่า ราคาลดลงจนอยู่ที่ 10 บาทต่อเม็ด (ประมาณ 30 เซนต์สหรัฐ “ราคาถูกกว่าข้าว”) ผู้ต้องจึงหลายรายกล่าวว่า พวกเขาซื้อยาบ้าในปริมาณมากเพื่อลดความเสี่ยงในการถูกจับกุม ณ จุดซื้อขาย หรือตามที่ผู้ขายขอร้องเพื่อหลบเลี่ยงการเป็นที่ยึดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้ติดยาเสพติดบางรายอ้างว่า ด้วยเหตุนี้ ตนจึงถูกจับกุมในฐานะผู้ค้ายาเสพติด

² รายงานเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนโดยข้อมูลการติดตามที่เป็นทางการในทุกประเทศในภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง ประเทศกัมพูชา สปป. ลาว เมียนมา และไทยล้วนแต่รายงานว่า ราคาขายปลีกปกติของยาเสพติดลดลงอย่างรวดเร็วในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ราคาของยาเสพติดชนิดเม็ดในประเทศไทยมีมูลค่าน้อยกว่าร้อยละ 1 ของค่าจ้างรายเดือนขั้นต่ำ โปรดดู UNODC, Synthetic Drugs in East and Southeast Asia: Latest developments and challenges, May 2020

โดยสรุปแล้ว เกณฑ์ขั้นต่ำเหล่านี้อาจเป็นสาเหตุหลักของปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ และผลที่ตามมาของการขาดแคลนทรัพยากรสำหรับการบำบัดฟื้นฟูและการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำผิด การเปลี่ยนแปลงแม้เพียงเล็กน้อยสามารถทำให้ผู้ต้องขังนับพันรายได้รับอิสรภาพ ลดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ และทำให้มีทรัพยากรสำหรับการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิดทั้งที่อยู่ภายในและภายนอกเรือนจำ เพื่อให้มีหลักฐานเพียงพอในการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการใช้จ่ายยาเสพติดและสัดส่วนของผู้ใช้ยาบ้าที่กลายเป็นผู้ใช้ยาเสพติดที่มีความเสี่ยงให้มากกว่านี้³ งานวิจัยดังกล่าวจำเป็นต่อการทำความเข้าใจรูปแบบการใช้จ่ายยาเสพติดในปัจจุบัน การลักลอบค้ายาเสพติด และรูปแบบตลาดของยาบ้า และคริสตัล เมทแอมเฟตามีน (Crystal Methamphetamine) อีกทั้งยังมีความสำคัญต่อการปรับปรุงโครงการด้านวิทยาศาสตร์เพื่อการป้องกันและการบำบัด เพื่อรับมือกับการใช้ยาเสพติด และเพื่อให้มั่นใจว่า การพิพากษาลงโทษจะได้สัดส่วน กล่าวคือ “ความรุนแรงของบทลงโทษจะต้องได้สัดส่วนกับความรุนแรงของการกระทำความผิด”⁴

ผู้ต้องขังที่เข้าร่วมการสัมภาษณ์ส่วนมากยอมรับต่อสถานะของตน และแสดงออกว่า มีความตั้งใจที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง ผู้ใช้ยาบ้ากล่าวว่า ตนไม่ได้เป็นผู้เสพติด แต่ตนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของเครื่อง่ายในสังคมที่การใช้ยาเสพติดเป็นเรื่องปกติ ผู้ใช้บางรายเคยซื้อขายยาเสพติดเพื่อตอบสนองความต้องการของตน และเพื่อการหารายได้อย่างรวดเร็ว เครื่อง่ายยาเสพติดเหล่านี้เป็นแหล่งพึ่งพิงหลักเมื่อผู้ต้องขังได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ ผู้ต้องขังหลายรายรู้สึกแปลกแยกจากครอบครัวของตนเอง และต้องประสบกับความยากลำบากในระยะแรกในการหางาน เนื่องจากมีการสืบประวัติอาชญากรในการรับสมัครงาน ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว การสนับสนุนระยะสั้นเพื่อการกลับคืนสู่สังคม ทั้งในเมืองหรือในแถบชนบทก็สามารถช่วยผู้ต้องขังเหล่านั้นได้⁵ โครงการที่ว่าจ้างผู้ต้องขังทำงานสาธารณะ อาจเป็นหนทางหนึ่งสู่การกลับคืนสู่สังคมที่ห่างไกลจากชุมชนที่ใช้ยาเสพติด สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) ได้จัดทำแนวทางในเรื่องนี้ ประกอบด้วย แผนสำหรับการพัฒนาโครงการบำบัดฟื้นฟูในเรือนจำ⁶ (Roadmap for the Development of Prison-based Rehabilitation Programmes) และ คู่มือแนะนำการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำและการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำผิด⁷ (Introductory Handbook on the Prevention of Recidivism and the Social Reintegration of Offenders)

³ UNODC กำหนดคำนิยามของ “ผู้ใช้ยาเสพติดที่มีความเสี่ยง” ไว้ว่า “ผู้ที่มีการใช้ยาเสพติดในลักษณะที่มีความเสี่ยงสูง ตัวอย่างเช่น ผู้ที่ฉีดยาเสพติด ผู้ที่ใช้ยาเสพติดเป็นประจำทุกวัน และ/หรือ ผู้ที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคการใช้สารเสพติด (มีการใช้ที่เป็นอันตราย หรือ ติดยาเสพติด) โดยเป็นไปตามหลักเกณฑ์ทางคลินิกที่ระบุไว้ใน คู่มือการวินิจฉัยและสถิติสำหรับความผิดปกติทางจิต (ฉบับที่ห้า) (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) ของสมาคมจิตเวชศาสตร์สหรัฐอเมริกา (American Psychiatric Association) หรือบัญชีจำแนกทางสถิติระหว่างประเทศของโรคและปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวข้อง (ฉบับที่สิบ) (International Classification of Diseases and Related Health Problems) ขององค์การอนามัยโลก โปรดดู World Drug Report 2018, เล่มที่ 2 หน้า 59

⁴ โปรดดู A/RES/S-30/1

⁵ โปรดดูเอกสาร เช่น UNODC, Introductory Handbook on the Prevention of Recidivism and the Social Reintegration of Offenders. Vienna: UNODC, 2012 and UNODC, Roadmap for the Development of Prison-based Rehabilitation Programmes. Vienna: UNODC, 2017

⁶ https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/17-05452_ebook.pdf

⁷ https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/18-02303_ebook.pdf

สำหรับการกระทำความผิดร้ายแรง เรือนจำเป็นบทสะท้อนที่สำคัญของกระบวนการความยุติธรรมทางอาญา ทั้งการแจ้งความ โดยผู้เสียหาย การสืบสวน และการจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ การดำเนินคดีต่อผู้ถูกกล่าวหา และการตัดสินพิพากษา โดยศาล ล้วนมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุตัวและลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ปัจจุบันนี้ ประเทศส่วนใหญ่มักจะลงโทษ การกระทำความผิดที่ร้ายแรงที่สุดโดยการจำคุก

ในหลาย ๆ ประเทศ ได้จัดสรรทรัพยากรจำนวนมากให้กับระบบยุติธรรมทางอาญาไว้สำหรับแก้ไขปัญหอาชญากรรม ดังนั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ระบบต้องมีประสิทธิภาพเพื่อทำให้มีเหยื่อของการก่ออาชญากรรมเกิดขึ้นน้อยที่สุด ข้อที่ 4 ของมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของสหประชาชาติ หรือข้อกำหนดเนลสันแมนเดลา (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners หรือ the Nelson Mandela Rules) กำหนดไว้ว่า “เป้าประสงค์ของการลงโทษจำคุกหรือการใช้มาตรการที่คล้ายคลึงกัน อันเป็นการจำกัดอิสระและเสรีภาพ ของบุคคลนั้น คือการคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม และลดการกระทำความผิดซ้ำ”

หากการจำคุกมีจุดประสงค์เพื่อลดการก่ออาชญากรรมในสังคมและการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง การกระทำ ความผิดซ้ำถือเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความล้มเหลวของระบบยุติธรรมทางอาญา เนื่องจากเป็นที่ทราบกันว่า ส่วนหนึ่งของ ปัญหาอาชญากรรมในสังคมเกิดจากผู้กระทำผิดซ้ำ ถึงแม้ว่าพวกเขาจะเคยถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำของรัฐ และโดยส่วนมาก เป็นระยะเวลาหลายปีก็ตาม การทำความเข้าใจถึงสาเหตุที่ผู้ต้องขังกลับสู่เรือนจำอีกครั้งจึงเป็นคำถามที่มีความสำคัญ เชิงนโยบายสำหรับระบบยุติธรรมทางอาญา และเนื่องจากตัวผู้ต้องขังเองเท่านั้นที่ทราบถึงพฤติกรรมที่ทำให้พวกเขากลับสู่ เรือนจำอีกครั้ง ด้วยเหตุนี้ UNODC จึงออกแบบชุดการวิจัยเพื่อประเมินสาเหตุของการกระทำผิดซ้ำในระดับประเทศ ผ่านการสัมภาษณ์ผู้ต้องขัง

การวิจัยในปัจจุบัน

งานวิจัยนี้เป็นความร่วมมือระหว่างสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime หรือ UNODC) และสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (Thailand Institute of Justice หรือ TIJ) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำในประเทศไทย จากมุมมองด้าน ทัศนวิทยา รายงานฉบับนี้เป็นรายงานระดับประเทศฉบับแรกเกี่ยวกับสาเหตุของการกระทำผิดซ้ำที่จัดทำขึ้นโดย UNODC และหลังจากนี้จะมีรายงานที่คล้ายคลึงกันจากการทำวิจัยในประเทศแอลเบเนีย และประเทศเซียร์เบีย

งานวิจัยนี้เป็นการสัมภาษณ์ผู้ต้องขัง เพื่อทำความเข้าใจสาเหตุการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังกลุ่มดังกล่าว งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์ผู้ต้องขังกลุ่มย่อย ตามด้วยแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลรายบุคคล นอกจากนี้ ยังมีการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่⁸ ค้นคว้าเอกสารและสถิติของกรมราชทัณฑ์ในประเทศไทย เพื่อให้เข้าใจถึงบริบทของข้อมูลที่ได้รับมามากยิ่งขึ้น ข้อมูลในรายงานฉบับนี้ยังประกอบด้วยข้อมูลที่ได้มาจากฐานข้อมูลของระบบของสหประชาชาติเพื่อการสำรวจแนวโน้มอาชญากรรมและการปฏิบัติงานของระบบความยุติธรรมทางอาญาด้วย (United Nations Survey on Crime Trends and the Operations of Criminal Justice Systems หรือ CTS)⁹

คณะผู้วิจัยได้ทำการวิจัยที่เรือนจำสองแห่ง ได้แก่ ทัณฑสถานหญิงธนบุรี และเรือนจำพิเศษธนบุรีในกรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 13-17 มกราคม พ.ศ. 2563 เรือนจำและทัณฑสถานสำหรับผู้ต้องขังที่บรรลุนิติภาวะแล้วทั้งสองแห่งเป็นสถานที่สำหรับผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี และผู้ต้องขังเด็ดขาดที่ต้องโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี ซึ่งทั้งสองแห่งมีความพยายามที่จะบังคับใช้ข้อกำหนดเนลสันแมนเดลา นอกจากนี้ เรือนจำทั้งสองแห่งยังเป็นตัวแทนของเรือนจำที่มีความทันสมัยมากที่สุดในประเทศอีกด้วย

คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มย่อยทั้งหมดแปดกลุ่ม ซึ่งมีผู้ต้องขังรวมทั้งหมด 64 ราย ซึ่งเป็นผู้ที่ถูกพิพากษาจำคุกเป็นครั้งที่สองหรือมากกว่านั้น โดยในจำนวนดังกล่าวประกอบด้วย ผู้ต้องขังชาย 40 ราย และผู้ต้องขังหญิง 24 ราย นอกจากนี้ ผู้ต้องขังทั้ง 64 รายยังได้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์การกระทำผิดซ้ำของตนด้วย

แน่นอนว่ากลุ่มตัวอย่างนี้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่จำกัดอย่างมากเมื่อเทียบกับจำนวนผู้ที่ได้รับโทษจำคุกทั้งหมดเกือบ 400,000 รายในประเทศไทย แม้ว่าในการวิจัยครั้งนี้มีการลงพื้นที่ทัณฑสถานเพียงสองแห่ง แต่ผู้กระทำความผิดซ้ำที่เข้าร่วมวิจัยนั้นเคยรับโทษจำคุกมาก่อนแล้วในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ ดังนั้น ประสบการณ์ของพวกเขาจึงสามารถแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดของระบบได้อย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ ลักษณะของผู้ต้องขังที่เข้าร่วมการสัมภาษณ์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ถูกพิพากษาจากการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีลักษณะตรงกับประชากรผู้ต้องขังทั่วประเทศด้วย ดังนั้น ผลจากการสำรวจจึงอาจมีความคล้ายคลึงกัน และประการสุดท้าย เนื่องจากการสนทนามุ่งเน้นเรื่องของชีวิตของผู้กระทำความผิดขณะอยู่นอกเรือนจำ ในขณะที่พวกเขาพยายามกลับคืนสู่สังคมในฐานะอดีตผู้กระทำความผิด ดังนั้น เนื้อหาจึงไม่ได้มุ่งไปที่เรือนจำที่ทำการสัมภาษณ์แห่งใดแห่งหนึ่งเป็นการเฉพาะ

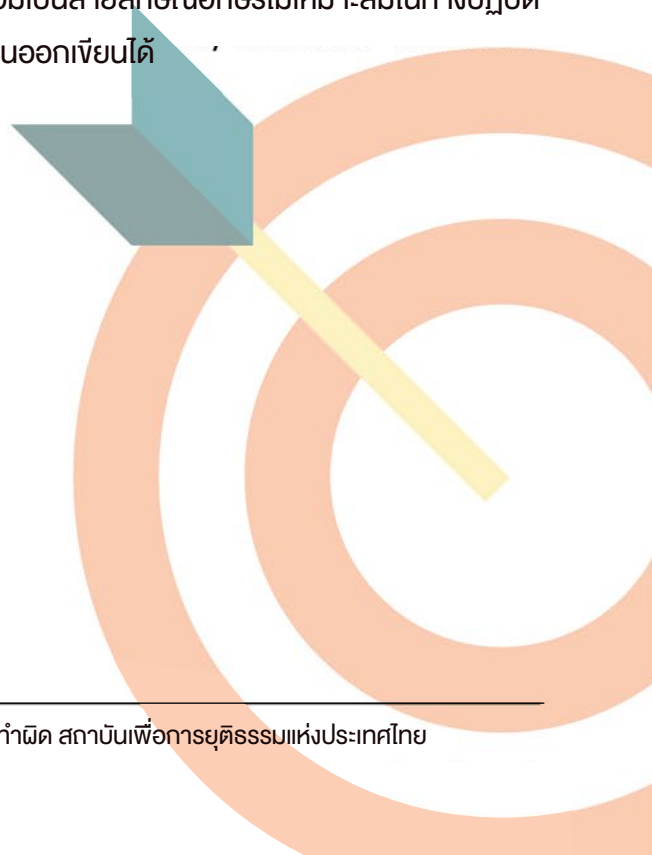
⁸ รวมถึงเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

⁹ <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/United-Nations-Surveys-on-Crime-Trends-and-the-Operations-of-Criminal-Justice-Systems.html>

คำพูดและประโยคที่หยิบยกมาอ้างถึงในรายงานนี้ นำมาจากการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยเท่านั้น ซึ่งการสัมภาษณ์ดำเนินการเป็นภาษาไทยโดยผู้ดำเนินรายการจากสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย¹⁰ และได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษในทันที และบันทึกไว้โดยเครื่องบันทึกเสียงแบบพกพา

ผู้ต้องขังได้รับการคัดเลือกมาโดยเจ้าหน้าที่เรือนจำ ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่เจ้าหน้าที่เรือนจำอาจจะมีอคติในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ อย่างไรก็ตามสาระสำคัญของการสนทนานี้ ได้แก่ เหตุผลที่ทำให้ผู้ต้องขังกลับสู่เรือนจำ ไม่ใช่สภาพความเป็นอยู่ในเรือนจำและส่วนใหญ่ของการสัมภาษณ์เป็นการพูดคุยถึงชีวิตนอกเรือนจำ นอกจากนี้ผู้ต้องขังหลายรายกล่าวถึงสถานะความประพฤติของตน (คู่ค้าล่าง) และมีการระบุตัวผู้ต้องขังที่อยู่ในหมวดหมู่ “เลว” และ “เลวมาก” ที่อยู่ในกลุ่มด้วย จึงไม่น่าเป็นไปได้ที่การคัดเลือกผู้ต้องขังเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้จะ เป็นไปโดยมีอคติ ผู้อำนวยการของเรือนจำผู้ต้องขังชายได้ให้ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาเกี่ยวกับปัญหาของเรือนจำ รวมถึงปัญหาผู้ต้องขังลับเรือนจำด้วย มีผู้คุมเรือนจำเฝ้าสังเกตการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยแค่เพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น เนื่องจากในกลุ่มนั้นมีผู้กระทำความผิดคดีอุกฉกรรจ์รวมอยู่ด้วย และผู้ต้องขังเองได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนอย่างเปิดเผยเช่นกัน

เพื่อขอความยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัย คณะวิจัยได้แจ้งให้ผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์รับทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเน้นย้ำตั้งแต่ต้นว่าการเข้าร่วมการวิจัยนี้จะถูกเก็บเป็นความลับ ไม่เปิดเผยชื่อ และเป็นไปตามความสมัครใจ จากนั้นผู้เข้าร่วมได้ให้ความยินยอมที่จะเข้าร่วมการวิจัยด้วยวาจา ความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรไม่เหมาะสมในทางปฏิบัติ เนื่องจากการวิจัยไม่มีการเปิดเผยชื่อ และผู้ต้องขังหลายรายไม่สามารถอ่านออกเขียนได้

¹⁰ คุณชลธิช ชื่นอุระ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมข้อกำหนดคกรุงเทพและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย

สถานการณ์เรือนจำ ในประเทศไทย

ประชากรในเรือนจำของประเทศไทย มีลักษณะดังต่อไปนี้

- มีผู้ต้องขังจำนวนมาก ทำให้มีอัตราส่วนผู้ต้องขังต่อประชากรสูง
- มีปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำอย่างมาก
- มีสัดส่วนผู้ต้องขังที่ต้องคำพิพากษาในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดสูง
- มีสัดส่วนผู้ต้องขังหญิงสูง

ข้อมูลจากระบบของสหประชาชาติสำหรับการสำรวจแนวโน้มอาชญากรรมและการปฏิบัติงานของระบบความยุติธรรมทางอาญา (CTS) แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีอัตราส่วนผู้ต้องขังต่อประชากรหนึ่งแสนคนสูงเป็นอันดับที่สามของโลก จากบรรดาประเทศต่าง ๆ ที่มีข้อมูลซึ่งสามารถเปรียบเทียบได้ โดยมีผู้ต้องขังจำนวน 524 คน ต่อประชากร 100,000 คนในปีพ.ศ. 2561 แม้ว่าในความเป็นจริงประเทศไทยจะเป็นประเทศที่มีความปลอดภัยสูง โดยข้อมูลจากการสำรวจระดับประเทศในปีพ.ศ. 2561 แสดงให้เห็นว่าร้อยละ 78 ของผู้เข้าร่วมการสำรวจนั้น รู้สึกปลอดภัยเมื่อต้องเดินตามลำพังในเวลากลางคืนในบริเวณละแวกที่พวกเขาอาศัยอยู่ และมากกว่าร้อยละ 96 รู้สึกปลอดภัยในช่วงเวลากลางวัน¹¹ ประเทศไทยมีอัตราการฆาตกรรมน้อยกว่าในอีกหลาย ๆ ประเทศที่มีอัตราส่วนผู้ต้องขังต่อประชากรสูง (ภาพที่ 1) นอกจากนี้ จำนวนประชากรในเรือนจำของประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้น แม้ว่าอัตราการฆาตกรรมจะลดลง (ภาพที่ 2) อัตราการก่ออาชญากรรมอื่น ๆ ที่มีการบันทึกไว้ก็ลดลงเช่นกัน ตามข้อมูลจากการสำรวจแนวโน้มการก่ออาชญากรรมของสหประชาชาติ ตัวเลขที่มีการบันทึกไว้สำหรับการทำร้ายร่างกาย¹² ฆ่มขืน¹³ ลักทรัพย์¹⁴ และปล้นทรัพย์¹⁵ ลดลงมากถึงครึ่งหนึ่งในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ในขณะที่อัตราการจำคุกเพิ่มสูงขึ้น

¹¹ สุदारิกษ์ สุวรรณานนท์, Fear of crime in Thailand. Bangkok: Thailand Institute of Justice, 2019.

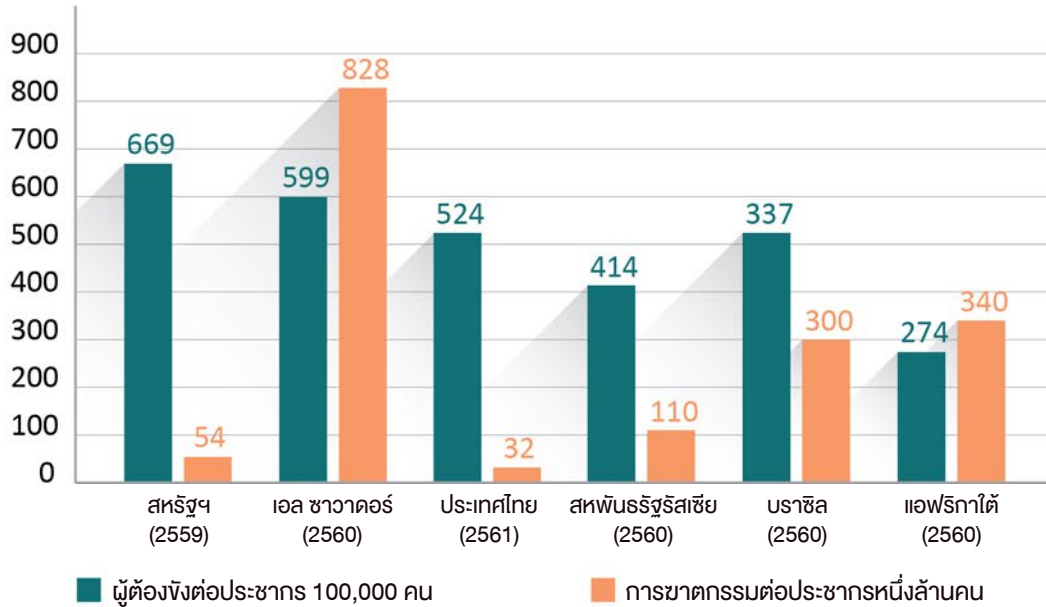
¹² จาก 28,245 ในพ.ศ. 2548 สู่ 9,239 ในพ.ศ. 2561

¹³ จาก 5,071 ในพ.ศ. 2548 สู่ 2,354 ในพ.ศ. 2561

¹⁴ จาก 60,881 ในพ.ศ. 2548 สู่ 33,042 ในพ.ศ. 2559 (ข้อมูลล่าสุดที่มี)

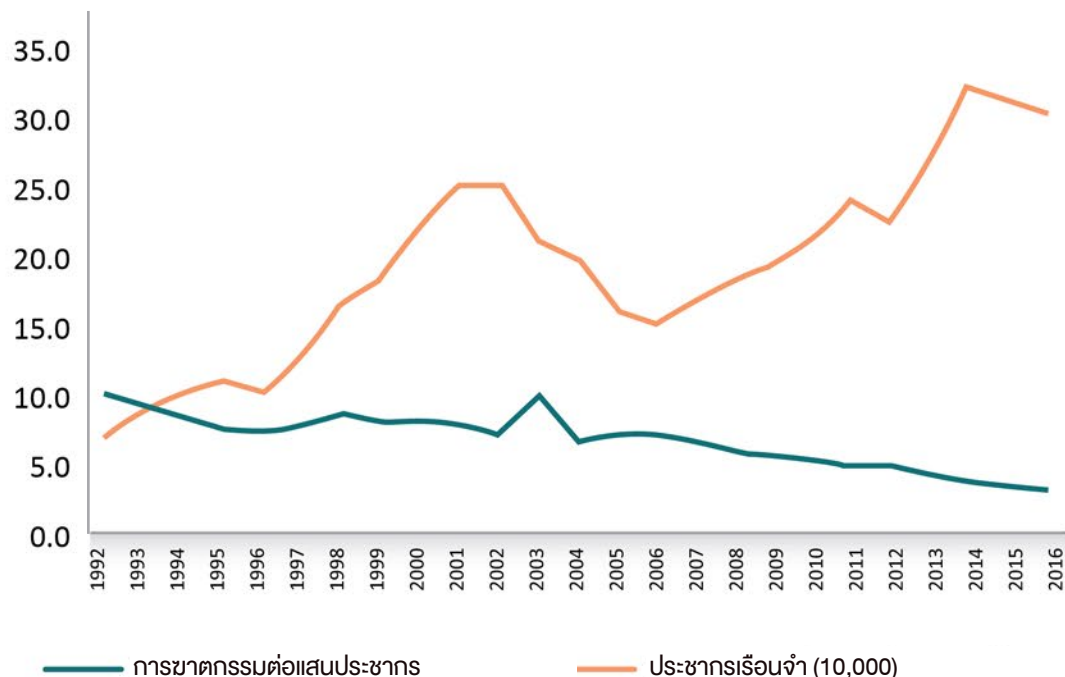
¹⁵ จาก 6,440 ในพ.ศ. 2553 (ข้อมูลล่าสุดที่มี) สู่ 3,088 ในพ.ศ. 2559 (ข้อมูลล่าสุดที่มี)

ภาพที่ 1: จำนวนผู้ต้องขังทั้งหมด (ทั้งผู้ต้องขังเด็ดขาดและผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี) ต่อประชากร 100,000 คน และคดีฆาตกรรมต่อประชากรหนึ่งล้านคน ในแต่ละประเทศ

ที่มา: UNODC CTS

ภาพที่ 2: คดีฆาตกรรมต่อแสนประชากร และจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ (ทั้งผู้ต้องขังเด็ดขาดและผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี) ในประเทศไทย พ.ศ. 2535-2559

ที่มา: UNODC CTS

การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ต้องขังนี้เป็นการเพิ่มขึ้นจากผู้ที่ถูกศาลพิพากษาในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเกือบทั้งหมด ระหว่างพ.ศ. 2535 และ 2543 จำนวนคนที่ต้องโทษจำคุกจากการใช้ยาเสพติด หรือมียาเสพติดในครอบครองเพิ่มขึ้นมากกว่าสองเท่า¹⁶ และ ภายหลังจากช่วงที่ผู้ต้องขังในเรือนจำในประเทศไทยลดลง (ช่วงพ.ศ. 2545-2549) ซึ่งส่วนมากเป็นผู้ต้องขังในคดีที่เกี่ยวกับยาเสพติด จำนวนของผู้ต้องขังในเรือนจำได้เพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าอีกครั้ง (พ.ศ. 2549-2557) การที่มีผู้ต้องขังในคดีที่เกี่ยวกับยาเสพติดในสัดส่วนที่สูงยังเป็นหนึ่งในสาเหตุที่ทำให้ประเทศไทยมีสัดส่วนของผู้ต้องขังหญิงในประชากรเรือนจำที่สูงเช่นกัน (ประมาณร้อยละ 14) และเป็นหนึ่งในประเทศที่มีประชากรผู้ต้องขังหญิงมากที่สุดในโลก (มีผู้ต้องขังตามคำพิพากษาของศาลมากกว่า 40,000 ราย ณ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2563)¹⁷

แนวโน้มเหล่านี้อาจมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย โดยในปีพ.ศ. 2545 หลังจากที่มีการตระหนักว่าการลงโทษจำคุกบุคคลที่เป็นผู้ติดยาเสพติดนั้นมีความไม่เหมาะสม¹⁸ ประเทศไทยจึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้ใช้มาตรการเบี่ยงเบนคดีภาคบังคับเพื่อการบำบัดแทนการจำคุกสำหรับผู้ที่ถูกจับจากการใช้หรือมียาเสพติดในครอบครอง¹⁹ การจะเข้าเงื่อนไขสำหรับการเบี่ยงเบนคดีได้ การกระทำความผิดจะต้องเป็นการใช้ยาเสพติด²⁰ หรือมียาเสพติดในครอบครองจำนวนน้อย ซึ่งภายใต้ระเบียบที่เกี่ยวข้อง การมีเมทแอมเฟตามีนในครอบครองมากกว่าห้าหน่วยการใช้ หรือ 500 มิลลิกรัม จะไม่มีสิทธิเข้าร่วมการเบี่ยงเบนคดี²¹

¹⁶ Chris Beyrer, Jaroon Jittiwutikarn, Waranya Teukul, Myat Htoo Razak, Vinai Suriyanon, Namtip Srirak, Tasanai Vongchuk, Sodsai Tovanabutra, Teerada Sripaipan and David D. Celentano, 'Drug use, increasing incarceration rates, and prison-associated HIV risks in Thailand'. *AIDS and Behaviour*, No 7, pp 153–161, 2003. (2003): 153.

¹⁷ เมื่อพ.ศ. 2561 มีเพียงสหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียตเท่านั้นที่มีการรายงานว่ามีสัดส่วนผู้ต้องขังหญิงมากกว่า มีประเภทของการกระทำความผิดเพียงไม่กี่ประเภทเท่านั้นที่มีความเป็นไปได้ว่าผู้หญิงจะถูกดำเนินคดีมากกว่าผู้ชาย แต่ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นฐานความผิดที่มีสัดส่วนผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้หญิงค่อนข้างสูง เช่น ในเรือนจำของรัฐในสหรัฐอเมริกาในพ.ศ. 2562 มีผู้ต้องขังหญิงที่ถูกจำคุกจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดร้อยละ 13 ในขณะที่ผู้หญิงคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8 ของผู้ต้องขังทั้งหมด ดู <https://www.prisonpolicy.org/reports/pie2019women.html> สำหรับประเทศไทย ในปีพ.ศ. 2562 มีผู้ต้องขังหญิงที่ต้องโทษจำคุกจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดร้อยละ 84 เมื่อเทียบกับร้อยละ 83 ของประชากรทั้งหมด อย่างไรก็ตาม มีการรายงานว่ามีผู้ต้องขังหลายรายที่เข้ารับการรักษาสำหรับการกระทำความผิดอุกฉกรรจ์และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินก็เป็นผู้ใช้ยาเสพติดเช่นกัน

¹⁸ Richard Pearshouse, *Compulsory Drug Treatment in Thailand: Observations on the Narcotic Addict Rehabilitation Act B.E. 2545* (2002). Toronto: Canadian HIV/AIDS Legal Network, 2009.

¹⁹ มาตรฐานสากลเพื่อการบำบัดโรคใช้สารเสพติด (International Standards for the Treatment of Drug Use Disorders) ระบุว่า “การดำเนินการบำบัดจะต้องเป็นไปโดยสมัครใจ และมีการแจ้งและได้รับความยินยอมจากผู้ป่วย ผู้ใดที่สามารถเข้ารับบริการ รวมถึงบุคคลที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของระบบความยุติธรรมทางอาญา ควรมีสิทธิที่จะปฏิเสธการบำบัดได้ แม้ว่าการปฏิเสธดังกล่าวจะทำให้ต้องบังคับใช้มาตรการคุมขัง หรือมาตรการที่ไม่ใช่การคุมขังก็ตาม” ดูเอกสาร มาตรฐานสากลเพื่อการบำบัดโรคใช้สารเสพติด: ฉบับปรับปรุงเพื่อรวมผลการวิจัยภาคสนาม (International Standards for the Treatment of Drug Use Disorders: revised edition incorporating results of field-testing) Geneva: World Health Organization and United Nations Office on Drugs and Crime; 2020, page 94

²⁰ การใช้ยาเสพติดผิดกฎหมายถือเป็นการกระทำที่มีความผิดทางอาญาในประเทศไทย ผู้ที่ถูกพบว่าอยู่ภายใต้ฤทธิ์ของยาเสพติดอาจต้องรับโทษจากการกระทำความผิดดังกล่าว แม้จะไม่พบว่ามียาเสพติดในครอบครองก็ตาม

²¹ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้แทนจากสำนักงานอัยการสูงสุด เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563

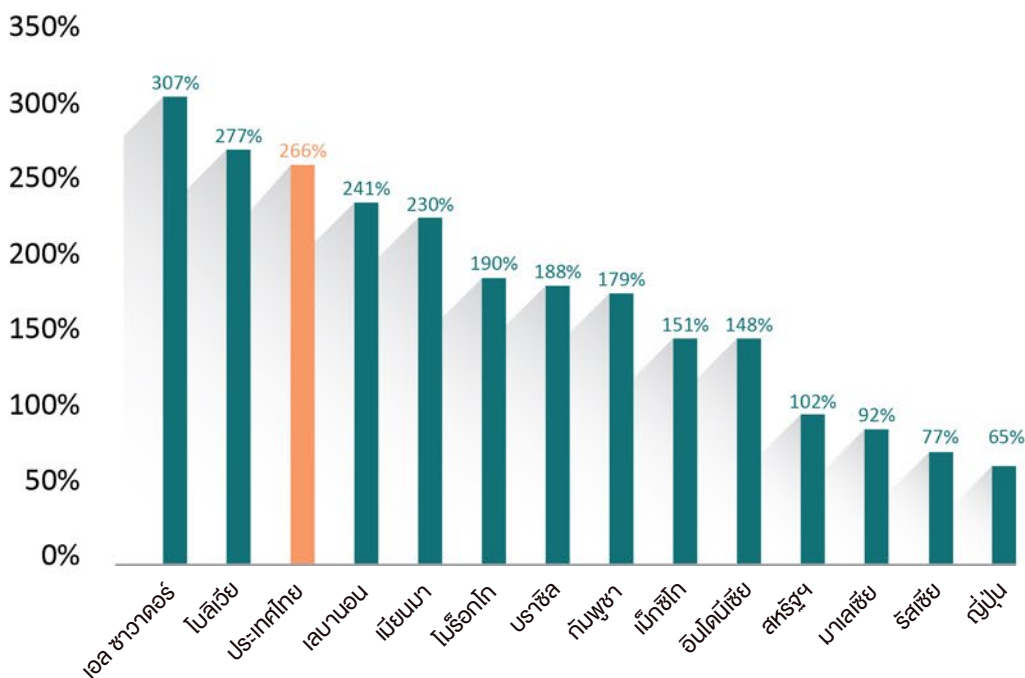
บทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้สามารถพลิกแนวโน้มการจำคุกที่พุ่งสูงขึ้น และในปีพ.ศ. 2549 อัตราการจำคุกลดลงต่ำกว่าในปีพ.ศ. 2545 ถึงร้อยละ 40 (ภาพที่ 2) อย่างไรก็ดี ในปีพ.ศ. 2550 จำนวนผู้ต้องขังกลับเพิ่มสูงขึ้นอีกครั้ง และภายในปีพ.ศ. 2554 จำนวนผู้ต้องขังกลับเพิ่มขึ้นใกล้เคียงจำนวนของปีพ.ศ. 2545 อีกครั้ง ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2556 เป็นต้นมา จำนวนผู้ต้องขังเพิ่มสูงขึ้นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ซึ่งการเพิ่มขึ้นนี้มีความเป็นไปได้จากหลายสาเหตุ รวมถึงการปฏิเสธไม่ให้ผู้กระทำความผิดซ้ำเข้ารับการเบี่ยงเบนคดี หรือจากการที่ผู้ที่กระทำความผิดครั้งแรกมียาเสพติดในครอบครองเกินกว่าจำนวนขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ ปริมาณยาเสพติดในครอบครองที่สูงขึ้นอาจมีสาเหตุมาจากราคาของยาเสพติดที่ถูกลง ซึ่งได้มีการบันทึกไว้ว่าราคายาเสพติดลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่พ.ศ. 2554 เป็นอย่างน้อย ดังที่จะกล่าวต่อไปด้านล่าง (ภาพที่ 8)

นอกจากนี้ ในปีเดียวกันเมื่อพ.ศ. 2545 ยังมีการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานทางกฎหมาย โดยการแก้ไขพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2545 ฉบับที่ 5 ซึ่งเป็นการปรับลดปริมาณขั้นต่ำของ “การมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย” ผู้ที่มียาเสพติดไว้ในครอบครองเกินกว่าจำนวนขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดจะถูกสันนิษฐานว่าเป็นผู้ค้าแทนที่จะเป็นผู้ใช้ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดที่ว่า ผู้ใช้ทั่วไปย่อมไม่มีความต้องการยาเสพติดในปริมาณมากขนาดนั้น การลดจำนวนขั้นต่ำของเมกแอมเฟตามีนนั้น เป็นการลดปริมาณสารบริสุทธิ์จากเดิม 20 กรัม เป็น 375 มิลลิกรัม ซึ่งน้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนเดิม ผู้ที่มีสารเมกแอมเฟตามีนอยู่ในครอบครองจำนวน 375 มิลลิกรัม หรือ 15 เม็ด (“หน่วยขนาดใช้”) หรือน้ำหนักรวมทั้งหมด 1.5 กรัมจะถือว่าเป็นผู้ครอบครองเพื่อจำหน่าย ดังนี้ ผู้ที่มียาเสพติดในครอบครองในปริมาณที่แต่เดิมถือว่าเป็นการครอบครองเพื่อใช้ อาจต้องรับโทษในฐานะเป็นผู้ค้า ซึ่งมีบทลงโทษที่รุนแรงกว่า และเป็นการเพิ่มภาระให้กับกรมราชทัณฑ์อีกด้วย

ปริมาณความจุผู้ต้องขังในเรือนจำอย่างเป็นทางการของประเทศไทยนั้นอยู่ที่ประมาณ 110,000 ราย²² โดยเมื่อปลายปีพ.ศ. 2561 ในเรือนจำมีผู้ต้องขัง 363,825 ราย ดังที่ปรากฏในเอกสารจากกรมราชทัณฑ์ ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีผู้ต้องขังล้นเรือนจำสูงที่สุดในโลก (ภาพที่ 3) โดยจากการสำรวจเรือนจำแห่งหนึ่ง ห้องขังหนึ่งห้องมีผู้ต้องขังอาศัยอยู่ 35 ถึง 45 คน ผู้ต้องขังที่เข้าร่วมการสัมภาษณ์รายงานว่า พวกเขาต้องนอนเรียงกันแบบไหล่ชนไหล่ และไม่สามารถพลิกตัวได้ เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์รายงานว่า ผู้ต้องขังชายแต่ละรายได้รับการจัดสรรพื้นที่อย่างเป็นทางการคนละ 1.2 ตารางเมตรในห้องขัง แต่ในทางปฏิบัติแล้ว มีพื้นที่ขนาดเล็กกว่าที่ได้รับการจัดสรรเสียอีก สำหรับเครื่องนอน เรือนจำใช้ระบบ “ผ้าห่มสามผืน” ซึ่งผู้ต้องขังจะใช้ผ้าห่มหนึ่งผืนปูเป็นที่นอน และม้วนผ้าห่มอีกหนึ่งหรือสองผืนเป็นหมอน และใช้ผ้าห่มผืนที่สามเป็นผ้าห่ม ผ้าห่มมีความยาวประมาณ 1.5 เมตร อย่างไรก็ดี สภาพอากาศในประเทศไทยทำให้ผู้ต้องขังสามารถใช้เวลาส่วนใหญ่ของวันภายนอกห้องขังได้ตลอดทั้งปี แต่เจ้าหน้าที่ของเรือนจำนี้รายงานว่า ปกติแล้วผู้ต้องขังจะต้องกลับเข้าห้องขังตั้งแต่ 15:00 น. จนกว่าจะถึงเช้าของวันถัดไป

²² ข้อมูล CTS ที่ประเทศไทยส่งไปครั้งล่าสุดที่สอบถามถึงความจุของเรือนจำเป็นข้อมูลในปีพ.ศ. 2559 ซึ่งอ้างอิงข้อมูลของ พ.ศ. 2558 ความจุในขณะนั้นระบุว่า มีปริมาณ 118,638 ราย เอกสารที่นำส่งโดยกรมราชทัณฑ์หลังจากนั้นระบุว่า ความจุอยู่ที่ประมาณ 110,000 ราย ซึ่งเป็นความจุตั้งต้นตั้งแต่พ.ศ. 2535 แต่ World Prison Brief ระบุว่าตัวเลขดังกล่าวอยู่ที่ 220,000 ราย

ภาพที่ 3: อัตราความหนาแน่นของผู้ต้องขังในเรือนจำในพ.ศ. 2558 ในแต่ละประเทศ

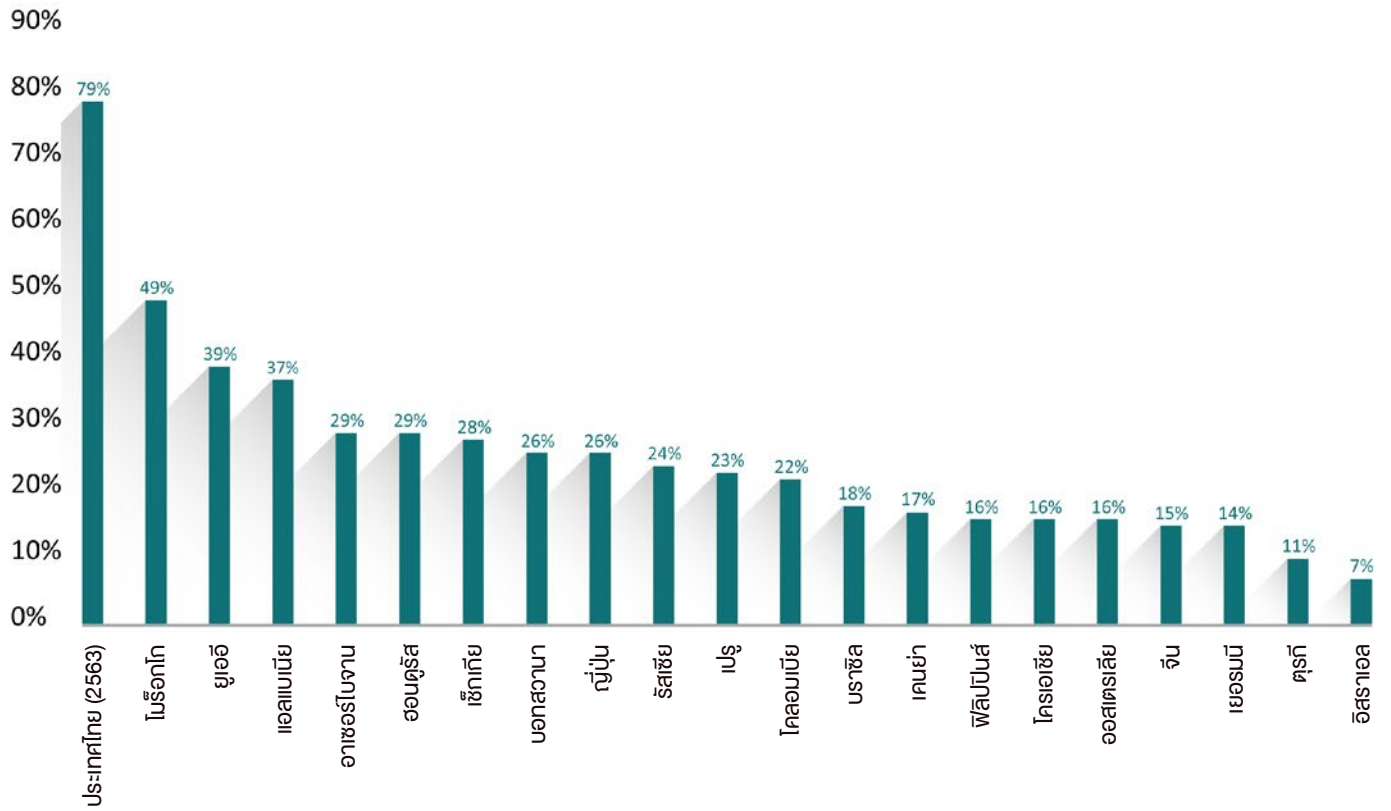
ที่มา: CTS และกรมราชทัณฑ์ ประเทศไทย

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เรือนจำ ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำได้บรรเทาลงบ้างเป็นครั้งคราวในช่วงการนิรโทษกรรม (การพระราชทานอภัยโทษ) ซึ่งมักจะมีประกาศพระราชกฤษฎีกา พระราชทานอภัยโทษทุก ๆ สองหรือสามปี ซึ่งการมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะได้รับพระราชทานอภัยโทษนั้นขึ้นอยู่กับชั้นของผู้ต้องขังในระบบการจัดชั้นผู้ต้องขังตามพฤติกรรม ซึ่งระบบการจัดชั้นผู้ต้องขังตามพฤติกรรมดังกล่าวประกอบด้วย ห้าลำดับขั้น ได้แก่ เลวมาก เลว กลาง ดี และดีมาก ซึ่งมีเพียงผู้ต้องขังที่อยู่ในหมวดหมู่ “ดีมาก” เท่านั้น ที่จะได้รับการพิจารณาเพื่อการพระราชทานอภัยโทษ ระบบการจัดชั้นผู้ต้องขังดังกล่าวยังเป็นตัวกำหนดด้านอื่น ๆ ของชีวิตผู้ต้องขังอีกด้วย เช่น สิทธิในการเข้าเยี่ยมแบบตัวต่อตัวและการลดโทษ²³ การจัดชั้นผู้ต้องขังจะมีการทบทวนทุก ๆ หกเดือน ผู้ที่จำคุกเป็นครั้งแรกจะได้รับการจัดไว้ใน “ชั้นกลาง” ในขณะที่ผู้กระทำความผิดเป็นครั้งที่สองจะถูกจัดไว้ในหมวดหมู่ “เลว” และผู้กระทำความผิดเป็นครั้งที่สามจะได้อยู่ในหมวดหมู่ “เลวมาก”

ผู้ต้องขังในเรือนจำในประเทศไทยที่ต้องโทษจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีสัดส่วนที่สูงมาก ทั้งนี้ จากข้อมูลอย่างเป็นทางการที่แต่ละประเทศได้นำส่งให้กับระบบของสหประชาชาติเพื่อการสำรวจแนวโน้มอาชญากรรมและการปฏิบัติงานของระบบความยุติธรรมทางอาญานั้น (CTS) จากข้อมูลพบว่า ประเทศไทยมีสัดส่วนผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในประชากรเรือนจำสูงที่สุดในโลก โดยเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลในปี พ.ศ. 2558 จากทั้งหมด 55 ประเทศ จะพบว่าค่าเฉลี่ยไม่ถ่วงน้ำหนักของสัดส่วนผู้ต้องขังจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอยู่ที่ร้อยละ 25 จากประชากรในเรือนจำทั้งหมด ในขณะที่ในประเทศไทยสัดส่วนดังกล่าวอยู่ที่ร้อยละ 80 (ภาพที่ 4) โดยร้อยละ 65 ของผู้กระทำความผิดซ้ำในปี พ.ศ. 2561 ต้องโทษจำคุกอีกครั้งจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด²⁴

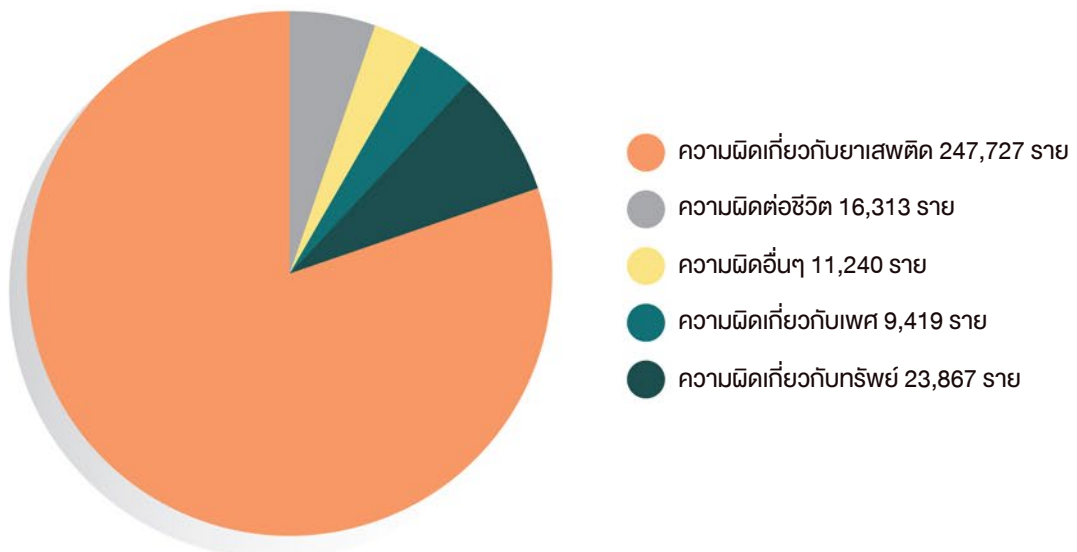
²³ ชั้นดีได้ลดโทษ 3 วัน/เดือน ชั้นดีมากได้ลดโทษ 4 วัน/เดือน
²⁴ <http://www.correct.go.th/recstats/index.php/en/home>

ภาพที่ 4: สัดส่วนผู้ต้องงัดเค็ดขนาดที่ตองโทษจำคุกคดียาเสพติด ในปี พ.ศ. 2558 ในแต่ละประเทศ

ที่มา: CTS และกรมราชทัณฑ์ ประเทศไทย

ภาพที่ 5: ผู้ต้องงัดในประเทศไทยจำแนกตามฐานความผิด ณ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2563

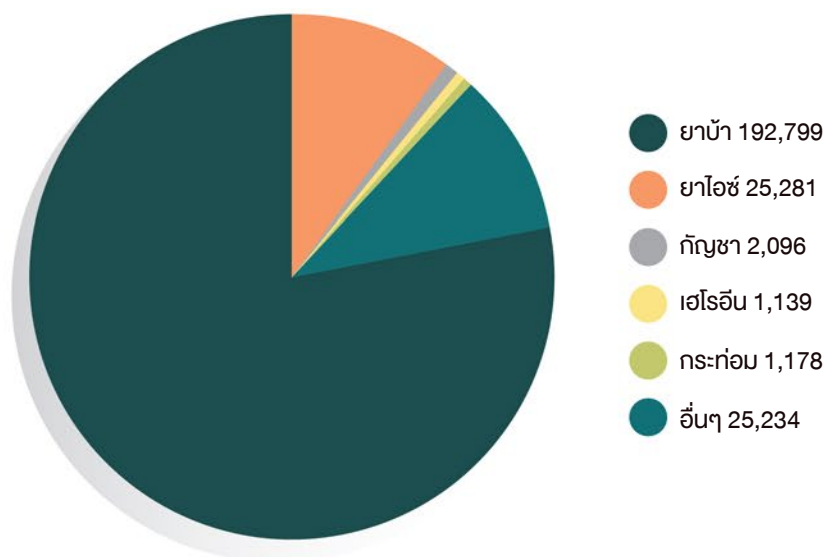

ที่มา: CTS และกรมราชทัณฑ์ ประเทศไทย

ยาเสพติดที่เป็นสาเหตุให้ผู้ต้องขังเหล่านี้ต้องโทษจำคุกส่วนมากเป็นยาเมกแอมเฟตามีน ในประเทศไทยมีการใช้ยาเมกแอมเฟตามีนมาเป็นเวลายาวนานกว่า 50 ปี ในรูปของ “ยาบ้า” ยาเม็ดเล็ก ๆ เหล่านี้ โดยทั่วไปจะหนักประมาณ 93 มก.²⁵ มีส่วนผสมของเมกแอมเฟตามีน 20 มก. และคาเฟอีนบางส่วน โดยในระยะหลังเริ่มปรากฏวิธีการใช้ยาเสพติดอย่างหนักหน่วงและเป็นอันตรายมากขึ้น ซึ่งรวมถึงการหายใจไอระเหย (“chasing”) การสูดเข้าทางจมูก (“snorting”) และการฉีด (การฉีดเข้าทางเส้นเลือดดำ)²⁶

ร้อยละ 78 ของผู้ต้องขังที่มีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดถูกจับกุมเนื่องจากยาบ้า และมีอีกร้อยละ 10 ที่ถูกจับกุมเพราะคริสตัล เมกแอมเฟตามีน (ยาไอซ์) (ภาพที่ 6) การยึดเมกแอมเฟตามีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้พุ่งสูงขึ้นอย่างมากจากปริมาณน้อยกว่า 10 เมตริกตัน เมื่อพ.ศ. 2554 เป็นปริมาณกว่า 120 เมตริกตันในพ.ศ. 2562²⁷ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่มีความน่าวิตกเป็นพิเศษ ได้แก่ จำนวนคริสตัลเมกแอมเฟตามีนที่เพิ่มมากขึ้น เพราะแม้ว่าทั้งยาบ้า และยาไอซ์จะมีส่วนผสมของเมกแอมเฟตามีน แต่ยาไอซ์เป็นยาเสพติดที่มีความรุนแรงและเสพติดได้ง่ายกว่า

ภาพที่ 6: ยาเสพติดที่เป็นสาเหตุให้ผู้ต้องขังต้องโทษจำคุก ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2563

ที่มา: CTS และกรมราชทัณฑ์ ประเทศไทย

การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่พบได้บ่อยที่สุดของผู้ต้องขังเหล่านี้คือ การมียาเสพติดในครอบครองเพื่อจำหน่าย (ร้อยละ 76 ของผู้ต้องขังคดียาเสพติด) (ภาพที่ 7) ฐานความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติดนี้ ซึ่งเป็นการปลักการกระการพิสูจน์ และเป็นฐานความผิดที่พบได้ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ผู้กระทำความผิดที่มียาเสพติดในครอบครองเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้จะถูกสันนิษฐานว่าเป็นผู้ค้า ในบางประเทศอาจมีการกำหนดให้ต้องมีสิ่งบ่งชี้ถึงเจตนาที่จะจำหน่าย เช่น การมีตาชั่งหรืออุปกรณ์อื่น ๆ ในครอบครอง หรือการแบ่งยาเสพติดเป็นหีบห่อเพื่อจำหน่ายด้วย ปัจจุบันนี้ในประเทศไทย หากพบว่าผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดมากกว่าจำนวนดังต่อไปนี้:

²⁵ Chulathida Chomchai and Boonying Manaboriboon. ‘Stimulant methamphetamine and dextromethorphan use among Thai adolescents: implications for health of women and children’. Journal of Medical Toxicology, Vol 8, No 3, 2012, pp 291-294.

²⁶ UNODC 2020, op cit.

²⁷ Ibid.

- สารเมทแอมเฟตามีนบริสุทธิ์ 375 มก. หรือ
- 15 หน่วยการใช้ (สำหรับยาบ้าเป็นเม็ด) หรือ
- 1.5 กรัมของน้ำหนัทยาเสพติดทั้งหมดที่มีส่วนประกอบของเมทแอมเฟตามีน

ผู้นั้นจะถูกตั้งข้อหาเมื่อยาเสพติดในครอบครองเพื่อจำหน่าย²⁸ สมมติว่าราคายาบ้าชนิดเม็ดในปัจจุบันขายกันที่ราคาเม็ดละ 20 บาท ดังนั้น การมียาบ้า 15 เม็ดที่ทำให้ผู้ครอบครองต้องถูกสันนิษฐานว่าเป็นผู้ค้า จะมีมูลค่าเพียง 300 บาท (น้อยกว่า สิบดอลลาร์สหรัฐ)

จำนวนขั้นต่ำนี้ได้รับการกำหนดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2545 จากการสัมภาษณ์ผู้แทนของสำนักงานอัยการสูงสุด พบว่าจำนวนขั้นต่ำดังกล่าวที่ใช้บังคับระหว่าง พ.ศ. 2522 ถึง 2545 นั้น ได้แก่ สารเมทแอมเฟตามีนบริสุทธิ์ 20 กรัม ซึ่งมากกว่าจำนวนขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในปัจจุบันถึง 50 เท่า (375 มก.)²⁹ การศึกษาจำนวนขั้นต่ำของการมียาเสพติดในครอบครองของประเทศอื่น ๆ พบข้อมูลที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม จำนวนดังกล่าวของประเทศไทยมีปริมาณที่ต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ เช่น บางรัฐในออสเตรเลียกำหนดจำนวนขั้นต่ำของสารบริสุทธิ์ไว้ที่สองหรือสามกรัม หรือมากกว่าจำนวนขั้นต่ำของประเทศไทยถึงแปดเท่า³⁰

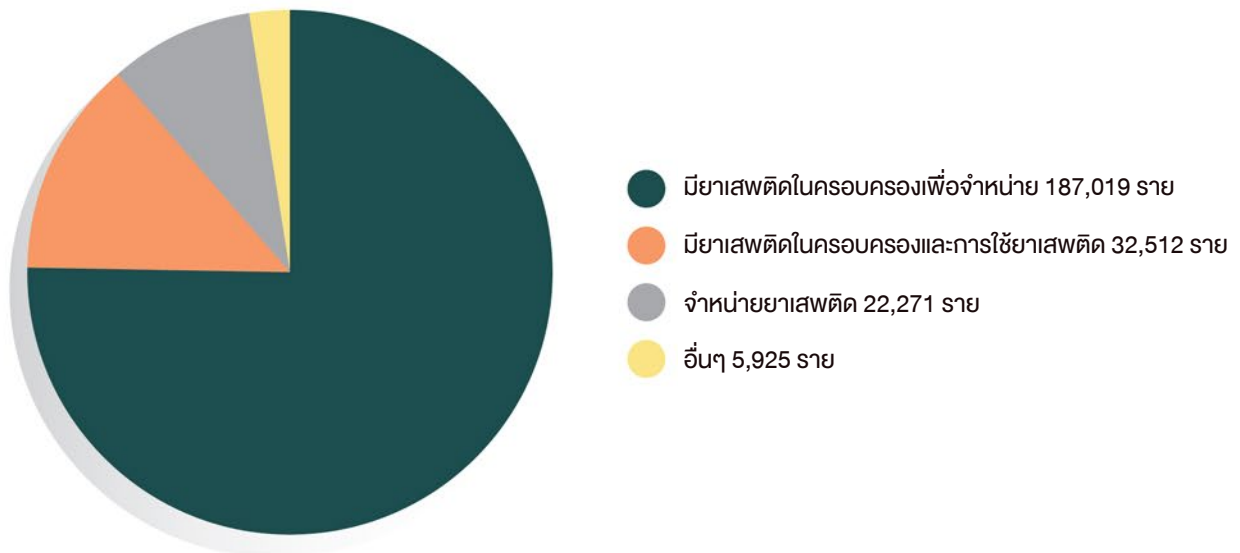
ผู้ต้องงั่งที่เข้าร่วมการสัมภาษณ์บางรายกล่าวว่า ตนเป็นผู้ใช้ ไม่ใช่ผู้ค้า แต่ขณะที่ถูกจับกุมนั้นเมื่อยาเสพติดในครอบครองในปริมาณที่สูงกว่าจำนวนขั้นต่ำดังกล่าว หรือมากกว่า 15 เม็ด บางรายอ้างถึงราคาของยาเสพติดที่ลดลงอย่างมากเมื่อไม่นานมานี้ ทำให้พวกเขาสามารถที่จะซื้อยาในปริมาณที่มากขึ้นได้ ข้อมูลด้านราคาในภูมิภาคแสดงให้เห็นว่า ราคาเสพติดในปีพ.ศ. 2562 คิดเป็นเพียงหนึ่งในสามของราคาในปีพ.ศ. 2554 และผู้ต้องงั่งที่เข้าร่วมการสัมภาษณ์ยังคงกล่าวด้วยว่า ยังมีราคาที่ต่ำกว่านั้นอีก (ภาพที่ 8) ซึ่งแนวโน้มของราคาที่ปรับลดลงนั้น มีสาเหตุมาจากการผลิตที่เพิ่มขึ้นในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง³¹

²⁸ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 หมวดที่ 2 มาตรา 15 อนุมาตรา 2 ดังที่ได้มีการแก้ไข

²⁹ จากการสัมภาษณ์ผู้แทนจากสำนักงานอัยการสูงสุด เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563

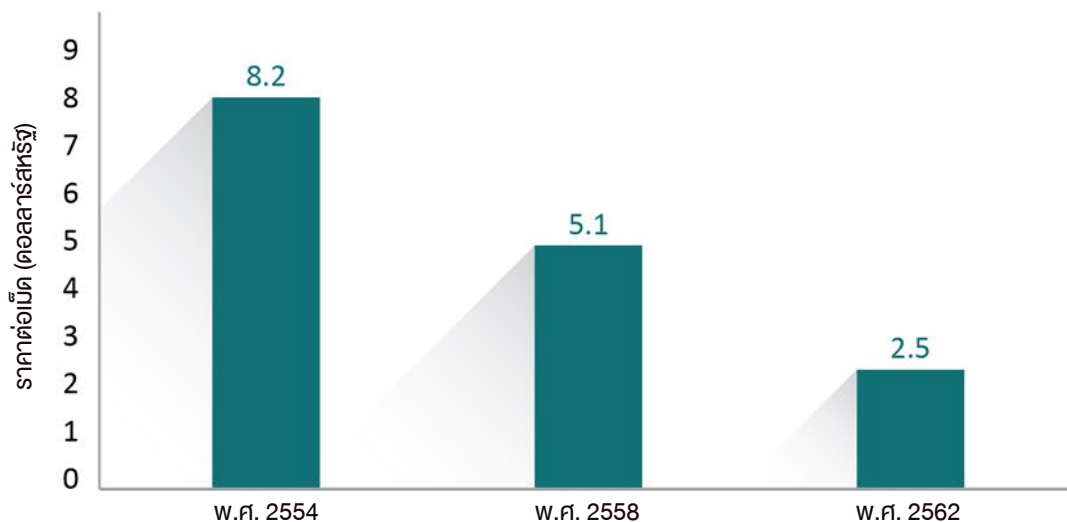
³⁰ Parliament of Victoria Law Reform, Drugs and Crime Prevention Committee, Inquiry into the Supply and Use of Methamphetamines, Particularly Ice, in Victoria. Final Report. Volume 2, September 2014, p 377.

ภาพที่ 7: ลักษณะความผิดของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในประเทศไทย ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2563

ที่มา: CTS และกรมราชทัณฑ์ ประเทศไทย

ภาพที่ 8: ราคาเฉลี่ยของยาบ้าชนิดเม็ดในประเทศไทย

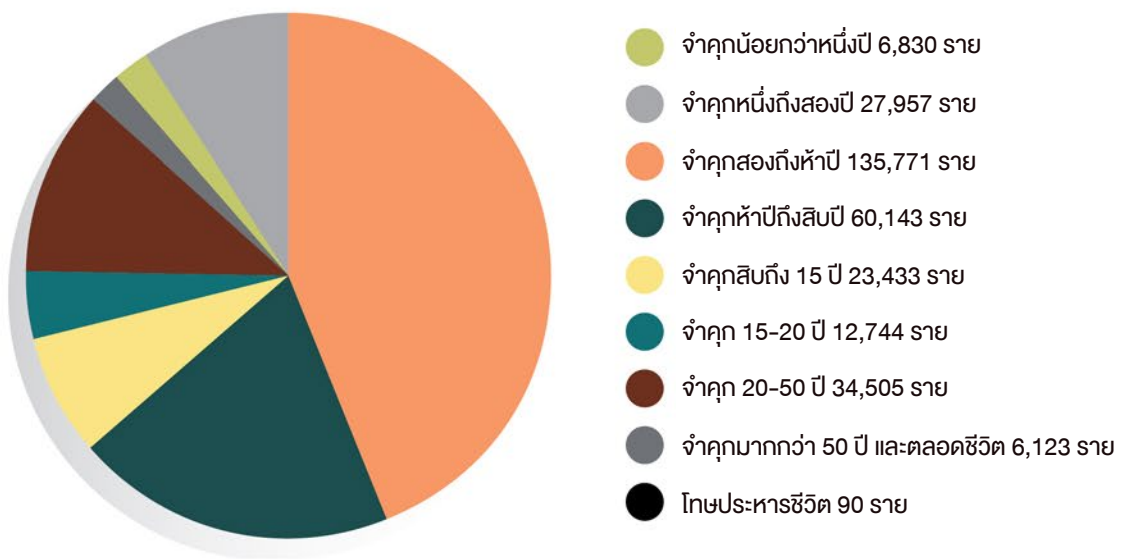
ที่มา: UNODC³²

³² UNODC, Synthetic Drugs in East and Southeast Asia: Latest developments and challenges, May 2020.

สถิติประชากรผู้ต้องขัง

ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ในประเทศไทยได้รับโทษจำคุกตั้งแต่ 2 ถึง 10 ปี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสัดส่วนที่สูงของผู้ที่ต้องคำพิพากษาจำคุกในฐานะความผิดมียาเสพติดในครอบครองเพื่อจำหน่าย (โทษจำคุกสี่ปีถึงตลอดชีวิต) (ภาพที่ 9) ในขณะที่ ผู้ต้องขังอีกครึ่งหนึ่งได้รับโทษจำคุกที่มีระยะเวลาค่อนข้างสั้น

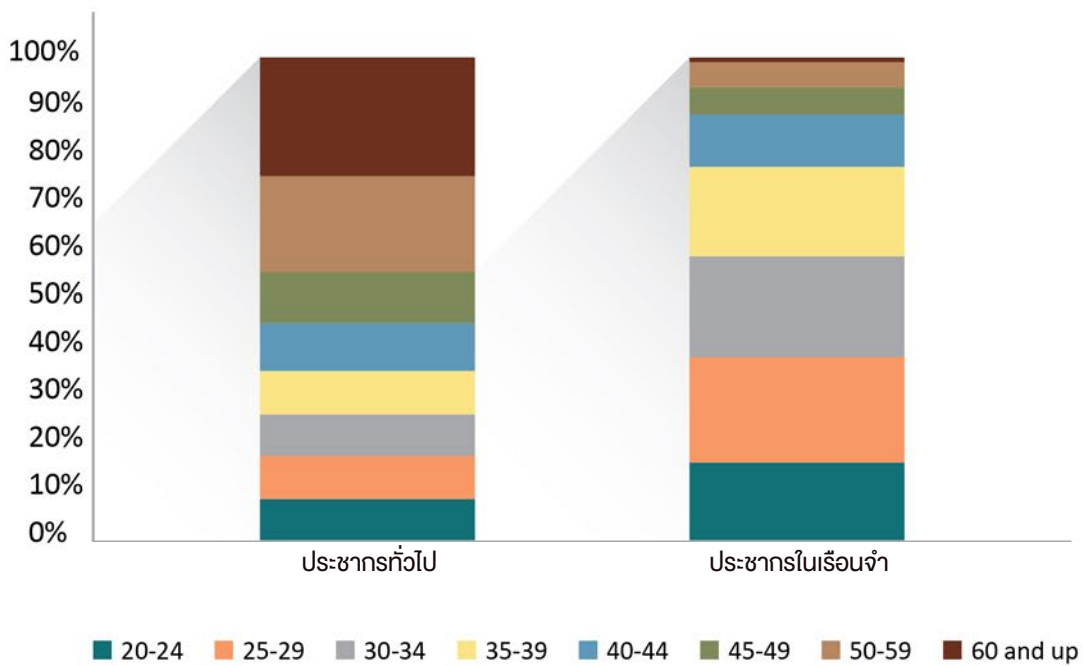
ภาพที่ 9: ประเภทของผู้ต้องขังในประเทศไทย แบ่งตามระยะเวลาของโทษจำคุก ข้อมูล ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2563 (จำนวนผู้ต้องขัง)

ที่มา: CTS และกรมราชทัณฑ์ ประเทศไทย

ประชากรในเรือนจำที่มีอายุมากกว่า 40 ปีมีเพียงร้อยละ 22 เมื่อเทียบกับสัดส่วนเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 47) ของประชากรชาวไทยทั้งหมดที่อายุ 20 ปีขึ้นไป จำนวนเยาวชนที่มากกว่านั้นสะท้อนให้เห็นว่า ผู้กระทำความผิดยังมีอายุน้อย และได้รับโทษจำคุกเป็นระยะเวลาสั้น ๆ

ภาพที่ 10: สัดส่วนแบ่งตามอายุของประชากรทั่วไปในประเทศไทย (อายุ 20 ปีขึ้นไป) เทียบกับประชากรในเรือนจำ (อายุ 20 ปีขึ้นไป) ในปีพ.ศ. 2562

ที่มา: กรมราชทัณฑ์ ประเทศไทย และส่วนงานประชากรแห่งสหประชาชาติ (United Nations Population Division)

อัตราการกระทำความผิดซ้ำ ระดับประเทศและในเชิงระบบ

ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2555 รัฐบาลไทยได้ดำเนินการเพื่อติดตามการกระทำความผิดซ้ำแบบองค์รวม โดยอ้างอิงข้อมูลตามหมายเลขประจำตัวประชาชน จากผู้ต้องขังปัจจุบันจำนวน 380,000 ราย มีผู้ต้องขังประมาณ 4,000 รายเท่านั้นที่ไม่มีหมายเลขประจำตัวประชาชน โดยระบบติดตามดังกล่าวจะบันทึกข้อมูลเมื่อมีการปล่อยตัวผู้ต้องขัง และเมื่อผู้ต้องขังกลับสู่เรือนจำอีกครั้ง สำหรับกลุ่มผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวในปีพ.ศ. 2559 (ปีล่าสุดที่มีข้อมูลตรวจสอบย้อนหลัง 3 ปีเต็ม) ร้อยละ 35.4 ของผู้ต้องขังดังกล่าวกลับสู่เรือนจำภายในเวลาสามปี เมื่อพิจารณาถึงระยะเวลาตั้งแต่ที่เริ่มดำเนินโครงการนี้ อัตราการกลับสู่เรือนจำเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ หนึ่งในเจ็ดรายในปีแรก หนึ่งในสี่รายในปีที่สอง และหนึ่งในสามเมื่อดำเนินโครงการได้สามปี³³

นอกจากนี้ ยังสามารถศึกษาการกระทำความผิดซ้ำได้ตามคำนิยามในรายงานฉบับนี้ กล่าวคือ สัดส่วนของผู้ต้องขังที่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หากพิจารณาตามคำนิยามนี้ จะมีเพียงหนึ่งในสี่ของผู้ต้องขังในปีพ.ศ. 2559 เท่านั้นที่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน³⁴ การสัมภาษณ์กลุ่มย่อยแสดงให้เห็นว่า ผู้กระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่กลับสู่เรือนจำหลายครั้ง ซึ่งโทษจำคุกระยะสั้นและความผิดเล็กน้อยคดีอาชญากรรม ทำให้ผู้ต้องขังบางรายที่เข้าร่วมการสัมภาษณ์เคยเข้าออกจากเรือนจำเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่าหกถึงสิบสองครั้ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอัตราการกระทำผิดซ้ำที่เป็นตัวเลขภาพรวมต่อปีไม่ได้สะท้อนถึงประสบการณ์ของผู้กระทำผิดที่เข้าออกเรือนจำหลาย ๆ ครั้งเหล่านี้

³³ <http://www.correct.go.th/recstats/index.php/en/home>

³⁴ Nathee Chitsawang, "Recidivism Rates in Thailand". Thai Criminology:<http://thaicriminology.com/recidivism-rates-in-thailand.html>

การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย และข้อค้นพบจากแบบสอบถาม

ข้อมูลที่จะนำเสนอต่อไปนี้ เป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยจำนวนแปดกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยผู้ต้องง 64 ราย โดยดำเนินการสัมภาษณ์ระหว่างวันที่ 13 ถึง 17 มกราคม พ.ศ. 2563 ที่กัทสถานหญิงธนบุรี และเรือนจำพิเศษธนบุรี การสัมภาษณ์กลุ่มย่อยที่ 4-6 เป็นการสัมภาษณ์ผู้ต้องงหญิง หมายเลขระบุไว้หลังข้อความ เป็นหมายเลขอ้างอิงถึงกลุ่มย่อยที่ทำการสัมภาษณ์ และหมายเลขผู้ต้องงแต่ละรายที่กำหนดโดยคณะผู้วิจัยเพื่อไม่ให้มีการระบุชื่อผู้ต้องงตลอดการวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยไม่ได้รับทราบชื่อหรือข้อมูลที่ระบุตัวตนของผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ แผนภูมิในส่วนถัดไปเป็นข้อมูลจากคำตอบในแบบสอบถาม

ผู้ต้องงชาย 40 ราย มีอายุตั้งแต่ 27 ถึง 53 ปี โดยมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 38 ปี ผู้ต้องงหญิง 24 ราย มีอายุตั้งแต่ 22 ถึง 50 ปี และมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 33 ปี ผู้ต้องงชายส่วนมาก (ร้อยละ 78) มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือต่ำกว่านั้น เช่นเดียวกับกับร้อยละ 70 ของผู้ต้องงหญิง³⁵ ผู้ต้องงส่วนใหญ่ระบุว่า ตนเคยทำงานในภาคบริการ

กัทสถานหญิงธนบุรีและเรือนจำพิเศษธนบุรีเป็นเรือนจำที่มีความก้าวหน้า และได้รับการคัดเลือกโดยกรมราชทัณฑ์ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ เช่น การเยี่ยมชมสถานที่แสดงให้เห็นถึงแผนกศิลปะบำบัดที่มีเครื่องมืออุปกรณ์เพียบพร้อม มีกิจกรรมการสวดมนต์และทำสมาธิ เป็นต้น ทั้งนี้ ไม่เป็นที่แน่ชัดว่าเรือนจำทั้งสองแห่งเป็นภาพสะท้อนของเรือนจำอื่น ๆ ทั่วทั้งประเทศไทยหรือไม่ แต่คุณภาพของเรือนจำไม่ใช่จุดประสงค์หลักของการวิจัยครั้งนี้ งานวิจัยนี้มุ่งให้ความสำคัญกับเหตุผลที่ทำให้ผู้ต้องงกลับสู่เรือนจำ รวมถึงประสบการณ์ของผู้ต้องงในเรือนจำอื่น ๆ ก่อนการจำคุกและชีวิตนอกเรือนจำของพวกเขา

เพื่อให้ได้ข้อมูลลักษณะการกระทำผิดโดยรวมของผู้ต้องงในประเทศไทยอย่างครบถ้วน ผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่จึงเป็นผู้ที่ถูกลงโทษจากการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่คณะผู้วิจัยได้ขอให้ผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยเพศชายหนึ่งกลุ่มโดยเฉพาะ ที่ประกอบด้วยผู้ต้องงในฐานะความผิดอื่น ๆ นอกเหนือจากการมียาเสพติดในครอบครองหรือการจำหน่ายยาเสพติด (ส่วนมากเป็นคดีอุกฉกรรจ์) ซึ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ดังกล่าวมีบุคลิกลักษณะและอาชีพที่แตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ รอยสักในเรือนจำมีลักษณะซับซ้อนและเห็นได้ชัดเจนกว่า และผู้ต้องงได้อธิบายถึงความสำคัญของรอยสักเหล่านั้นกับการก่ออาชญากรรมของตน

จากลักษณะของผู้ต้องงสามารถเห็นได้ว่าเรือนจำได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดแมนเดลาว่าด้วยเรื่องโภชนาการและสุนาามีย วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยเป็นไปอย่างสงบและให้เกียรติผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ และผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ทุกรายได้รับโอกาสในการพูดและตอบคำถาม ผู้คุมไม่ได้มีส่วนร่วมในการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ และสำหรับครั้งที่ผู้คุมเข้าร่วม ผู้คุมจะเพียงสังเกตการณ์อยู่รอบนอกเท่านั้น

³⁵ ISCED Level 2.

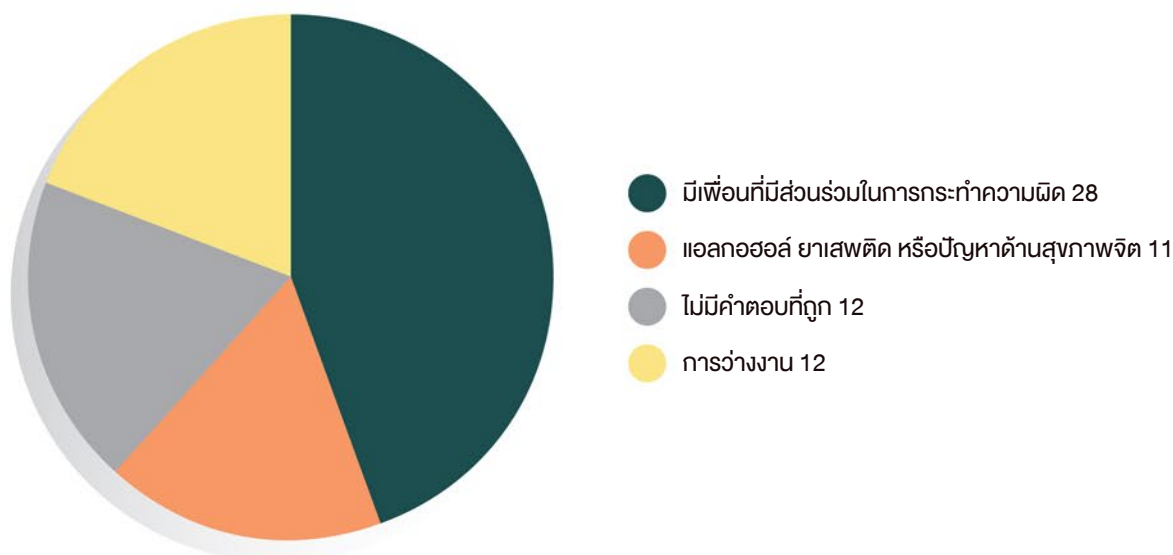
เหตุผลในการ กลับสู่เรือนจำ

เมื่อคณะวิจัยถามผู้เข้าร่วมถึงเหตุผลที่พวกเขาต้องกลับสู่เรือนจำ (ซึ่งมักจะเป็นคำถามแรกที่ถูกถามในการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย) คำตอบที่พบมากที่สุดคือ “สภาพแวดล้อม” คำว่า “สภาพแวดล้อม” ผู้ต้องขังได้อธิบายเพิ่มเติมว่า พวกเขาหมายถึง เครื่องนุ่งห่มของเพื่อนและคนรู้จักที่พวกเขากลับไปค้นหาหลังจากได้รับการปล่อยตัว ซึ่งผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ได้ใช้และจำหน่ายยาเสพติดผ่านเครือข่ายทางสังคมเหล่านั้น ปัญหาทั้งสองประเด็นนี้ ได้แก่ เครือข่ายทางสังคมและ ยาเสพติดมีความเกี่ยวข้องกันสำหรับผู้ต้องขังหลายราย เช่นเดียวกับกับปัญหาการว่างงานที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง (หรือ ปัญหาการทำงานในตลาดยาเสพติด)

หากเรากลับสู่สภาพแวดล้อมแบบเดิม เราก็จะมีชีวิตแบบเดิม แต่ถ้าเราย้ายไปที่อื่น เราจะเปลี่ยนไป (2.4)

หากเรามีกลุ่มเพื่อนที่ดีกว่านี้ เราอาจจะมีชีวิตที่ดีกว่านี้ (2.1)

ภาพที่ 11: “เหตุผลหลักที่ทำให้ฉันกลับสู่เรือนจำคือ...” (จำนวนผู้ต้องขังแบ่งตามประเภทคำตอบ จากทั้งหมด 63 คำตอบ)

ผู้ต้องขังอธิบายว่า หลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวจากรือนจำ พวกเขายังคงต้องพึ่งพาการสนับสนุนจากเครือข่ายทางสังคม เหล่านี้อยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง ผู้ใช้ยาเสพติดส่วนมากมักรู้สึกแปลกแยกจากครอบครัวทำให้สำหรับผู้ต้องขังบางราย เครือข่าย เหล่านี้ส่วนมากที่มักประกอบไปด้วยเพื่อนที่เป็นผู้ใช้ยาเสพติด แม้แต่ผู้ต้องขังรายที่กลับไปหาครอบครัวของตนก็ยังคงเป็น การกลับไปอยู่อาศัยในละแวกเดิม ๆ ซึ่งทำให้มีเพื่อนจากสังคมเดิมแวะมาเยี่ยมเยียน จากคำบอกเล่าของผู้ต้องขัง ผู้ใช้ ยาเสพติดหลายรายได้จำหน่ายยาเสพติดด้วย เพื่อตอบสนองความต้องการของตน และงานลักษณะนี้มักจะสามารรถเข้าถึง ได้ง่ายที่สุด และได้ผลตอบแทนสูงที่สุดที่ผู้พันโทษเกี่ยวกับคดียาเสพติดสามารถทำได้

ฉันไม่มีที่ไป ฉันไม่สามารถกลับไปหาครอบครัวได้ ฉันจึงต้องไปหาเพื่อน ที่เป็นผู้ค้ายา (4.2)

ทุกครั้งที่ฉันไปเจอเพื่อน พวกเขาจะพูดกันเรื่องยาเสพติด และพยายามชักจูงฉันด้วย (1.8)

ฉันไม่ได้กลับไปใช้ยาเสพติดในทันที แต่หลังจากนั้นฉันก็ได้กลับไปติดต่อกับเพื่อนเก่า ๆ และพวกเขาก็ขอซื้อ ยาเสพติดจากฉัน (1.7)

ตอนที่ฉันได้รับการปล่อยตัวครั้งที่แล้ว ฉันกลับบ้านและปิดประตู ฉันไม่ได้ออกไปไหน แต่ยาเสพติดก็มาหา ฉันเอง เพื่อนเอามาให้ แม้ว่าฉันจะอยู่ที่บ้าน ยาก็ยังมาหาฉัน สามวันหลังจากได้รับการปล่อยตัว ฉันก็เริ่มใช้ ยาเสพติดอีกครั้ง เพราะเพื่อนมาเยี่ยมพร้อมกับเอายาเสพติดมาด้วย (1.6)

ฉันต้องกลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมแบบเดิม ไม่มีใครยอมจ้างงานฉัน ฉันเลยต้องกลายเป็นผู้ค้ายาเสพติด (1.2)

ฉันได้เจอเพื่อนเก่า และพวกเขาชวนให้ฉันเข้าร่วม [ในการค้ายาเสพติด] ฉันไม่มีทางที่จะหาเงินได้ขนาดนี้ใน การทำงานปกติ และต่อให้ฉันจะไม่ทำ ฉันก็ต้องเจอกับเพื่อนอีกคน หรืออีกกลุ่มหนึ่งอยู่ดี (1.1)

เมื่อฉันได้รับการปล่อยตัวครั้งที่แล้ว ฉันอยากจะแต่งงาน และเพื่อน ๆ ของฉันแนะนำว่า ถ้าฉันอยากหาเงิน ให้ได้เร็ว ๆ ฉันจะต้องขายยาเสพติด ซึ่งค่าแรงขั้นต่ำอยู่ที่ 400 บาทต่อวันเท่านั้น [ประมาณ 12.50 ดอลลาร์ สหรัฐ] (2.2)

ผู้ต้องขังหลายรายกล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากเรือนจำ และมีความตั้งใจที่ดีเมื่อตนได้รับการปล่อยตัว แต่รายงานว่า พวกเขาไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงการกลับไปสู่วิถีชีวิตแบบเดิมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้

เรือนจำสอนบางอย่างให้กับฉัน แต่เมื่อฉันได้กลับออกไป ฉันก็กลับไปใช้ชีวิตแบบเดิมอีก (1.3)

ทุก ๆ คนมีแผนการของตนตอนที่อยู่ในเรือนจำ แต่เมื่อเราเดินออกไป มันต่างกับแผนที่วางไว้มาก (2.6)

แม่ของฉันขอให้ฉันสัญญา [ว่าจะไม่กลับเข้าคุก] แต่ฉันทำไม่ได้ เพราะฉันรู้ว่าถ้าฉันกลับไปสู่สภาพแวดล้อม เดิม ๆ ฉันก็จะเป็นเหมือนเดิม (4.6)

เมื่อถามผู้ต้องขังว่า พวกเขาคิดอะไรอยู่ ณ ตอนที่พวกเขาตัดสินใจทำในสิ่งที่ทำให้พวกเขาต้องรับโทษจำคุกอีกครั้ง ผู้ต้องขังบางรายตอบว่า ความหวาดกลัวที่จะต้องกลับสู่เรือนจำ

ตอนที่ฉันได้รับการปล่อยตัวครั้งล่าสุด และครั้งแรกที่ฉันถือยาเสพติดไว้ ภาพชีวิตในเรือนจำปรากฏขึ้นมาในหัว มือของฉันสั่นขึ้นมาเลย (2.2)

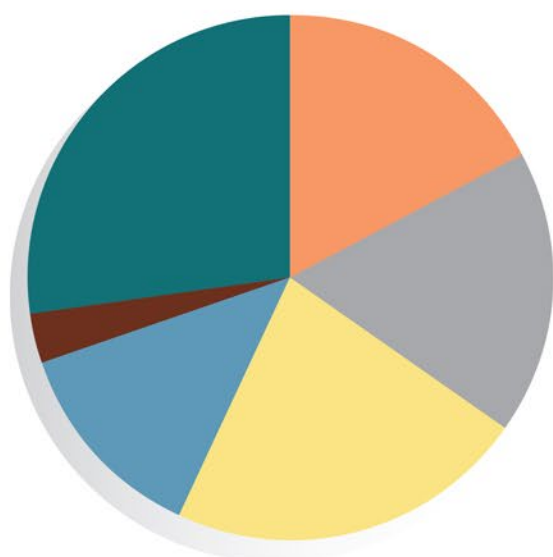
อย่างไรก็ดี ผู้ต้องขังส่วนมากสามารถกำจัดความกลัวนี้ออกจากใจได้ (ภาพที่ 12) ผู้ต้องขังบางรายยังกล่าวด้วยว่าการจำคุกครั้งแรกทำให้พวกเขาไม่กลัวการจำคุกอีก เพราะฉะนั้น การกลับเข้าเรือนจำอีกครั้งหนึ่งจึงง่ายขึ้น

ฉันคิดว่าหลังจากที่จำคุกครั้งแรก ฉันรู้ว่าฉันสามารถใช้ชีวิตอยู่ที่นี่ได้ ความกลัวจึงน้อยลง และฉันก็มีเพื่อนใหม่ ๆ ที่นี่ด้วย ฉันรู้แล้วว่าชีวิตในเรือนจำเป็นอย่างไร ไม่มีอะไรต้องกลัว (1.6)

ชีวิตในเรือนจำก็ไม่ได้เลวร้าย แต่มันน่าเบื่อมาก เราไม่กลัวชีวิตในเรือนจำ (2.3)

ภาพที่ 12: ประสบการณ์ในเรือนจำครั้งก่อนมีผลต่อการตัดสินใจของคุณอย่างไร (จำนวนผู้ต้องขังแบ่งตามประเภทคำตอบ จากทั้งหมด 63 คำตอบ)

- ฉันถูกสถานการณ์พาไป 17
- ฉันอยู่ภายใต้ฤทธิ์ของแอลกอฮอล์หรือยาเสพติด 11
- ฉันไม่คิดว่าตัวเองจะถูกจับ 11
- ฉันกลัวที่จะต้องกลับเข้าสู่เรือนจำอีกครั้ง แต่ฉันต้องลองเสี่ยงดู 14
- ฉันรู้ว่าฉันรับมือกับชีวิตในเรือนจำได้ จึงไม่กลัวที่จะต้องกลับมา 8
- ฉันไม่คิดว่าสิ่งที่ฉันทำเป็นเรื่องผิดกฎหมาย 2

ยาเสพติด

ร้อยละ 80 ของผู้ต้องขังในประเทศไทยต้องโทษจำคุกจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด การใช้ยาเสพติดจึงเป็นสาเหตุหลักของการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่เข้าร่วมการสัมภาษณ์ แม้แต่ผู้ค้ายาเสพติดที่รับสารภาพเองก็ยอมรับว่าตนเป็นผู้เสพ และสำหรับผู้ต้องขังหลายราย เป็นทั้งผู้เสพและผู้จำหน่าย ปัญหาหลักที่สำคัญจึงไม่ใช่โรคการใช้สารเสพติด ผู้ต้องขังย้ำหลายครั้งว่า ยาบ้า (ซึ่งเป็นเหตุในการจำคุกของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดถึงร้อยละ 78) ไม่ทำให้ตนเสพติด และพวกเขา “จะใช้หรือไม่ใช้ก็ได้”

เราไม่อยากเสพยาอีก นั่นไม่ใช่เหตุผลที่ทำให้เราเสพยา (3.1)

พวกเขาขอให้เราสาบานว่าจะไม่กลับมาอีก และฉันก็เชื่อว่าตนเองจะไม่กลับมาอีก เพราะยาเสพติดไม่ได้อยู่ใกล้ตัวเรา (4.4)

ไม่มีใครติดยาเสพติดประเภทนี้ เราจะหยุดเมื่อไหร่ก็ได้ (1.6)

สำหรับฉัน มันคือการไปรวมกลุ่มกับเพื่อนมากกว่า ไปปาร์ตี้กัน ไปสนุกกัน (2.3)

ฉันอยู่ได้เป็นปี ๆ โดยไม่ต้องใช้ยา ฉันดูเพื่อน ๆ ที่ใช้ยา แต่ไม่ได้ อยากจะใช้ยาด้วย แต่หลังจากนั้นก็เริ่มมีปัญหาที่บ้าน และกลับไปใช้ยาอีกครั้ง และหลังจากนั้นก็เริ่มขาย (1.2)

ดังที่ได้แสดงข้างต้น ยาเสพติดเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมทางสังคมซึ่งเป็นเครื่อง่ายที่ให้การสนับสนุนในขั้นต้นแก่บุคคลที่ถูกกีดกันจากสังคม

ฉันไม่มีญาติพี่น้อง ไม่มีลูก ฉันอยู่ตัวคนเดียว โดดเดี่ยว ฉันต้องเริ่มต้นใหม่ทั้งหมด แม้ฉันเสียชีวิตไปแล้ว และญาติก็เอาบ้านของฉันไป ฉันจึงกลับไปใช้ยาเสพติด (5.8)

ผู้ต้องขังหลายรายกล่าวถึงราคายาบ้าที่ลดลง และผลกระทบจากราคาที่ลดลงนี้ต่อลักษณะการซื้อของของพวกเขา และข้อหาทางอาญาที่พวกเขาได้รับเมื่อถูกจับกุมขณะที่มียาบ้าในครอบครอง ราคาของยาบ้าลดลงจนสามารถซื้อได้ทีละมาก ๆ การซื้อยาบ้าทีละมาก ๆ เป็นการลดจำนวนครั้งที่พวกเขาต้องเสี่ยงที่จะถูกจับกุม อย่างไรก็ตาม หากพวกเขาถูกจับ พวกเขาจะได้รับข้อหาที่มียาเสพติดในครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งมีโทษจำคุกที่ยาวนานมากขึ้น

มันไม่ยุติธรรมเลย เพราะฉันซื้อเพื่อจะเอามาใช้เอง แต่ฉันกลับถูกตั้งข้อหาเป็นผู้ค้า เพียงเพราะปริมาณที่มีในครอบครอง (3.7)

ฉันไม่ใช่ผู้ค้าฉันซื้อเพื่อเอามาใช้ส่วนตัว เพียงแค่ฉันซื้อเกินจำนวนที่กำหนดไว้สำหรับผู้เสพ ฉันจึงถูกตั้งข้อหาผู้ค้า เพราะราคามันถูกฉันจึงซื้อเยอะขึ้น ราคา 10 บาทต่อเม็ด แต่ก่อนนี้ราคาอยู่ที่ 250-300 บาทต่อเม็ด แต่คุณภาพก็ไม่เหมือนกัน ถ้าใช้จำนวนมาก ฉันจะเวียนหัว มันไม่ได้ทำให้ฉันมีแรงทำงานมากพอ (2.5)

ฉันซื้อมากขึ้นในแต่ละครั้งเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจับ และคนขายเองก็ไม่ได้อยากจะเจอพวกเราน้อย ๆ (3.1)

ตอนราคาลดลง (พ.ศ. 2560-2561) เรามีผู้ค้ามากขึ้น ตอนนี้ราคาต่ำลงไปอีก ตอนนี้อัยการราคาถูกกว่าข้าวแล้ว (5.5)

เรารู้ว่าถ้าเรามียาเสพติดในครอบครองมากขึ้น เราจะไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าเราไม่ใช่คนขาย (6.2)

ผู้ต้องจ้งรายหนึ่งกล่าวว่า ราคายาที่ต่ำลงทำให้กำไรจากการค้ายาบาลลดลงสุดท้ายเขาต้องไปก่ออาชญากรรมอื่นแทน

ราคายาที่ต่ำลงมากจนฉันได้กำไรน้อยลง ฉันคิดว่า “ฉันจะหาเงินได้อย่างไร” ซึ่งนำไปสู่การปล้น (1.6)

ผู้ใช้บางรายกล่าวว่า ตนใช้ยาเสพติดเพื่อให้ตนทำงานได้นานขึ้น

ระหว่างการจับกุมครั้งนี้กับครั้งที่แล้วในข้อหายาเสพติด ระยะเวลาย่างกัน 17 ปี ช่วงเวลานั้น ฉันทำงานเป็นหัวหน้าคนงานก่อสร้าง ฉันใช้ยาเสพติด แต่ไม่เคยถูกจับเลยจนกระทั่งครั้งนี้ (2.6)

ในทางตรงกันข้าม ผู้ใช้ยาไอซ์จะกล่าวถึงการเสพติดมากกว่า

ยาไอซ์เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตฉัน ฉันต้องใช้มัน นี่คือนิสัยที่ทำไม่วันถึงต้องกลับไปสู่อีกครั้ง เวลาที่เราขาย เราจะได้ยาสำหรับใช้ส่วนตัวด้วย มันเริ่มจากจุดนี้ แรกสุดคือเราติดยาเสพติด จากนั้นเราจึงเริ่มขาย (4.8)

ข้อมูลที่ได้จากผู้คุมเรือนจำแสดงให้เห็นว่า โครงการบำบัดฟื้นฟูภายในเรือนจำเป็นโครงการภาคบังคับสำหรับผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นโรคการใช้สารเสพติด แต่กลุ่มบุคคลดังกล่าวคิดเป็นสัดส่วนเพียงเล็กน้อยจากผู้ต้องขังที่ถูกจับกุม โครงการบำบัดฟื้นฟูใช้วิธีการบำบัดทางความคิดและพฤติกรรม (cognitive behavioural therapy) เพื่อเปลี่ยนแปลงรูปแบบพฤติกรรม เนื่องจากผู้ต้องขังส่วนมากที่เข้าร่วมการสัมภาษณ์กล่าวว่า พวกเขาไม่ได้เป็นโรคการใช้สารเสพติด จึงมีผู้ต้องขังไม่กี่รายเท่านั้นที่เคยเข้าร่วมโครงการดังกล่าว ผู้ต้องขังกล่าวถึงโครงการดังกล่าวในเชิงบวก แต่ประสิทธิภาพของโครงการดูเหมือนจะจำกัดอยู่ที่ระยะเวลาที่จำคุก

ตอนที่เรารับการบำบัด เราหยุดใช้ยาเสพติด แต่เมื่อได้รับการปล่อยตัว เราก็กลับไปใช้ใหม่ เราฝันตัวเองไม่ได้ เราคิดว่าเราสามารถควบคุมมันได้ (4.5)

การบำบัดเป็นการช่วยเหลือเฉพาะในเวลาที่ได้รับการบำบัดเท่านั้น แต่เมื่อต้องอยู่คนเดียว ฉันก็คิดว่าจะควบคุมตัวเองได้ แต่ฉันทำไม่ได้ (6.2)

ผู้ต้องขังบางรายได้รับการปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไขว่าต้องผ่านการตรวจปัสสาวะเพื่อหาสารเสพติด ผู้ต้องขังรายหนึ่งรายงานว่าการตรวจปัสสาวะนี้ช่วยให้เขาสามารถหลีกเลี่ยงการใช้ยาได้

ฉันรู้สึกสบายใจที่จะไม่ใช้ยาเสพติด เพราะเมื่อไม่ใช้แล้วก็ไม่ต้องกังวลเรื่องปัสสาวะสีม่วง [แสดงว่าการตรวจสารเสพติดมีผลเป็นบวก] ฉันจะต้องรายงานตัวเพียงแค่หนึ่งวันต่อเดือน ซึ่งไม่ได้มารบกวนการทำงานของฉัน (1.2)

ผู้หญิงบางคนเชื่อมโยงความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือการถูกจับกุมของตนเข้ากับผู้ชายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชีวิตของพวกเขา มากกว่าครึ่งของผู้หญิง (ร้อยละ 54) เลือก “เพื่อนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด” ว่าเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้พวกเขาต้องกลับสู่เรือนจำเมื่อเทียบกับร้อยละ 38 ของผู้ชาย และมีผู้หญิงเพียงแค่ร้อยละ 8 เท่านั้นที่โทษปัญหาใช้ยาเสพติดของตนเอง เมื่อเทียบกับร้อยละ 23 ของผู้ชาย การมีจำนวนผู้ที่ถูกจับกุมในความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจำนวนมากเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีสัดส่วนของผู้ต้องขังหญิงสูงมากในประชากรเรือนจำในประเทศไทย (ประมาณร้อยละ 14)

ฉันไม่ใช้ยาเสพติด แต่ฉันอยู่ในห้องกับเพื่อนตอนที่ตำรวจเข้าจับกุม ฉันต้องรับโทษแทนแฟนหนุ่มของฉัน เพราะเขาจะกลายเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำ ฉันคิดว่าฉันคงได้รับโทษแค่หกเดือน แต่ฉันต้องรับโทษมากขึ้น เพราะจำนวนยาเสพติดขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด และฉันเองก็เป็นผู้กระทำความผิดซ้ำ (5.1)

ครอบครัวและ การตีตราทางสังคม

ประเทศไทยเป็นสังคมที่มีครอบครัวเป็นศูนย์กลาง และสำหรับผู้ต้องขังหลายราย การได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ หมายถึงการกลับสู่ครอบครัวขยายของตน ผู้ที่ถูกกีดกันจากครอบครัวและชุมชนเนื่องมาจากพฤติกรรมอาชญากรรมในอดีตได้แสดงความรู้สึกละอายอย่างมาก ผู้ต้องขังแสดงออกว่าไม่ต้องการที่จะเป็นภาระของครอบครัว และรู้สึกว่าตนต้องเป็นผู้รับผิดชอบหาเลี้ยงครอบครัว อย่างไรก็ตาม ความพยายามในการจูนเจือครอบครัวนั้นกลับทำให้พวกเขาถูกจูงใจโดยโอกาสในการก่ออาชญากรรมเพื่อหาเงิน ความรู้สึกที่ถูกกีดกันจากสังคมนั้นนำไปสู่การก่ออาชญากรรมมากยิ่งขึ้น แทนที่จะส่งเสริมให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ถึงแม้ว่าฉันจะไม่ได้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด แต่ผู้คนก็ไม่ไว้ใจฉัน โอเค ถ้าพวกเขาเชื่ออย่างนั้น ฉันก็จะเป็นอย่างนั้น (1.1)

ฉันไม่มีคนที่เชื่อมั่นในตัวฉัน (1.7)

ฉันไม่อยากให้ญาติพี่น้องต้องมารับภาระเพราะฉัน (1.5)

ผู้ต้องขังมักกล่าวถึงผลกระทบด้านลบของการถูกผู้ใหญ่ในครอบครัวและคนสังคมทั่วไปประจาน

ครอบครัวดูถูกฉัน พวกเขาไม่เชื่อใจฉัน พวกเขาคิดว่าฉันจะขโมยของของพวกเขา (2.2)

ฉันรู้สึกแค้นแค้น ฉันใช้เวลา [อยู่ในเรือนจำ] มา 12 ปี ฉันเคยมีภรรยา แต่ตอนนี้ไม่มีแล้ว ยาเสพติดเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของฉัน (3.5)

ญาติของภรรยาของฉัน แม่ยายของฉัน บอกให้เราเลิกกัน ฉันโดนแยกจากลูกด้วยเช่นกัน (3.1)

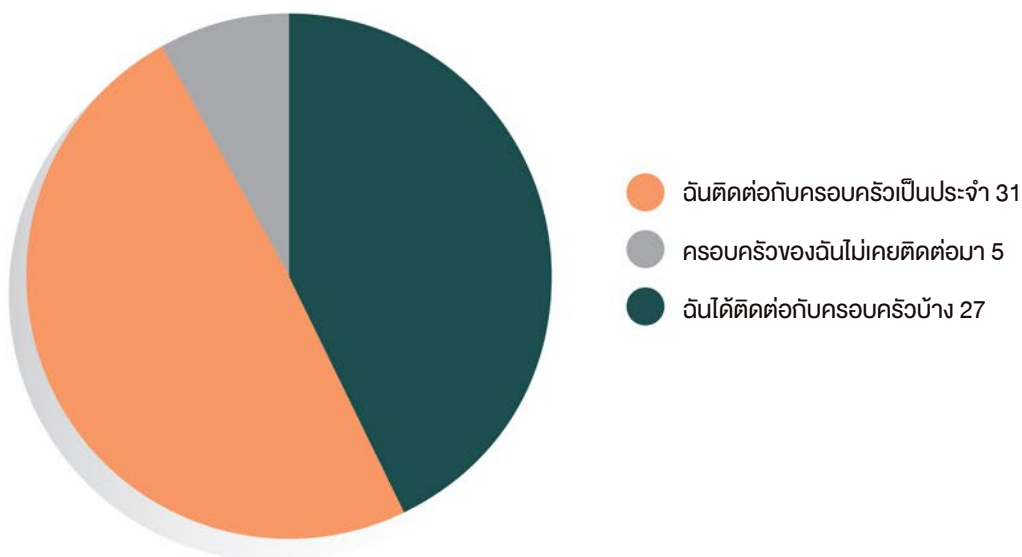
ครั้งแรก [ในเรือนจำ] ฉันไม่สนใจเลย ครั้งนี้ฉันพยายามมากขึ้น ครอบครัวฉันให้การสนับสนุนฉันในครั้งแรก แต่ตอนนี้พวกเขาไม่อยากคุยกับฉัน (6.1)

ฉันอยากให้สังคมให้โอกาสผู้ต้องขังในการหางานทำ เราอยากให้สังคมยอมรับเรา (6.1)

การจะไปพบเพื่อน ๆ นั้นเป็นเรื่องยากมาก เพราะฉันรู้สึกอาย ฉันหวาดกลัวว่าจะมีคนวิพากษ์วิจารณ์ฉัน เพื่อนคนอื่น ๆ มีงานที่ดีทำ และพวกเขาก็ดูถูกฉัน (1.2)

แม้จะเป็นเช่นนั้น แต่ผู้ต้องงังส่วนมากก็ยังคงติดต่อสื่อสารกับครอบครัวระหว่างการจำคุกครั้งล่าสุด อย่างไรก็ตาม จากแบบสอบถามพบว่า มีความเป็นไปได้มากกว่าที่ผู้ชาย (ร้อยละ 51) จะกล่าวถึงการติดต่อดังกล่าวว่าเป็นประจำ” เมื่อเทียบกับผู้หญิง (ร้อยละ 46) การเข้าเยี่ยมสามารถทำได้ครั้งละ 20 นาที สามวันต่อสัปดาห์ มีเพียงผู้ต้องงังไม่กี่ราย เท่านั้นที่กล่าวว่าครอบครัวของตนไม่เคยมาเยี่ยมเลย (ภาพที่ 13)

ภาพที่ 13: การติดต่อกับครอบครัวระหว่างที่อยู่ในเรือนจำ (จำนวนผู้ต้องงังแบ่งตามประเภทคำตอบ จากทั้งหมด 63 คำตอบ)

การว่างงาน

ผู้ต้องงังมักรายงานว่าบริษัทขนาดใหญ่จะมีอคติต่อผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน เช่น รอยสัก จัดว่าเป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางการจ้างงานในระบบ ผู้ต้องงังบางรายได้รับการว่าจ้างเป็นการชั่วคราว แต่เมื่อมีการค้นพบประวัติอาชญากรรมพวกเขาก็จะถูกไล่ออก สิทธิของนายจ้างที่จะกำหนดให้มีการตรวจสอบประวัติอาชญากรรมจัดเป็นอุปสรรคต่อการจ้างงาน โดยเฉพาะในบริษัทขนาดใหญ่ที่จ้างงานในระบบ เช่น ในโรงงานต่าง ๆ

ฉันพยายามหางานทำ แต่ทุกงานต้องใช้เอกสารเยอะเหลือเกิน และมีขั้นตอนที่เยอะมาก เมื่อมันยุ่งยากมากเกินไป ก็เลยล้มเลิก (2.1)

เราทำงานอยู่ระยะเวลาหนึ่ง และเมื่อเจ้านายพบว่าพวกเราเป็นอาชญากร เขาก็ไล่พวกเราออก (4.2)

ฉันถูกปฏิเสธจากการจ้างงานหลายต่อหลายครั้ง ฉันมีช่องว่างระหว่างการจ้างงานแต่ละครั้งในประวัติการทำงานเยอะมาก จากการอยู่ในเรือนจำ แต่ไม่สามารถอธิบายให้เขาฟังได้ บางรายบอกว่าเขาจะรับฉันเข้าทำงานเป็นกรณีพิเศษ เพราะฉันมีทักษะการวางอิฐมณีนี แต่สุดท้ายพวกเขาก็ไม่ติดต่อมา (5.5)

ฉันมีรอยสักบนหน้า ทำให้หางานทำไม่ได้ (7.2)

ทางออกของผู้ต้องงังหลายราย คือการทำงานในบริษัทขนาดเล็ก หรือทำงานร้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากพวกเขามีความสัมพันธ์ที่ดีกับนายจ้างคนก่อน การสนับสนุนจากครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญระหว่างการหางานทำ และบางครอบครัวอาจสามารถว่าจ้างผู้ต้องงังได้โดยตรง มีการรายงานหลายครั้งว่า ความเกียจคร้านในการหางานนำไปสู่การใช้ยาเสพติดต่อไป

ฉันเคยมีร้านทอเย็บเสื้อเล็ก ๆ นั่นคือสิ่งที่ฉันทำมาก่อน [ถูกจำคุก] ฉันมีอุปกรณ์ครบทุกอย่าง (4.3)

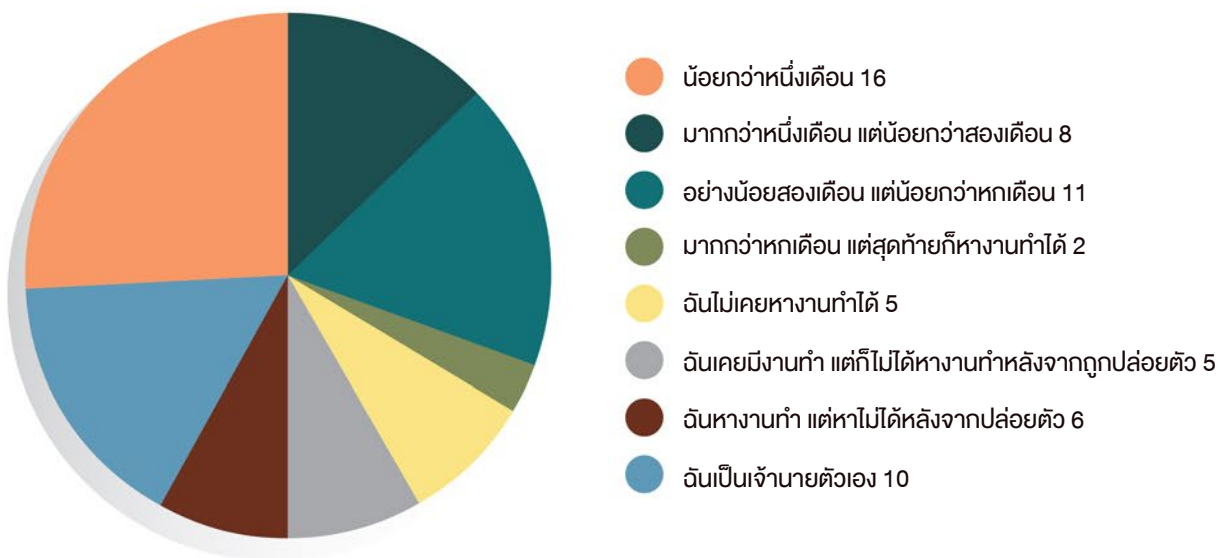
โรงงานไม่รับฉันเข้าทำงาน ฉันจึงต้องไปทำงานในร้านค้าเล็ก ๆ หรือขายของริมถนน (7.5)

ฉันสมัครงานกับนายจ้างคนเดียวกับที่พ่อแม่ฉันทำงาน ถ้าคุณคิดว่าค่าแรงมันพอ มันก็พอ (1.7)

มันมีงานที่ได้ค่าแรงขั้นต่ำหลายงาน แต่การจะหางานดี ๆ ทำก็ยาก หากอยากจะได้งานที่ดี มันขึ้นอยู่กับสังคม 50 เปอร์เซ็นต์ และอีก 50 เปอร์เซ็นต์ขึ้นอยู่กับความอยากทำงานของตัวเอง (2.1)

อย่างไรก็ดี คำตอบในแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่เป็นเจ้านายตนเอง หรือสามารถหางานทำได้ภายในเวลาหกเดือน (ร้อยละ 71) หลังจากที่พวกเขาออกจากเรือนจำไปคราวก่อน มีสัดส่วนผู้ต้องขังเพียงเล็กน้อย (น้อยกว่าร้อยละ 10) ที่บอกว่าพวกเขาหางานทำแต่ไม่สามารถหาได้ (ภาพที่ 14) ในขณะที่ผู้ต้องขังหลายรายกล่าวถึงการว่างงานว่าเป็นสาเหตุในการกระทำความผิดซ้ำของพวกเขา แต่ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นว่า สำหรับผู้ต้องขังส่วนมาก การว่างงานระยะยาวไม่ใช่ปัจจัยที่แท้จริงของการก่ออาชญากรรม

ภาพที่ 14: ระยะเวลาที่ใช้ในการหางานทำหลังจากได้รับการปล่อยตัว (จำนวนผู้ต้องขังแบ่งตามประเภทคำตอบ จากทั้งหมด 63 คำตอบ)

จากข้อมูลพบว่า ความกลัวที่จะมีคนทราบว่าตนเคยเป็นผู้ต้องขังมาก่อนนั้น เป็นการจำกัดโอกาสในการพัฒนาตนเองของพวกเขา

ฉันไม่มีความสุขกับงานที่ทำ ฉันจึงเปลี่ยนจากงานโรงงานไปทำงานร้านอาหาร ฉันอยากจะก้าวหน้า แต่ถ้าหากฉันไปสอบ พวกเขาจะตรวจสอบประวัติของฉัน ฉันจึงไม่ได้ไป (6.2)

มีผู้ต้องขังอย่างน้อยหนึ่งรายที่คิดว่าจดหมายแนะนำจากเรือนจำจะช่วยเพิ่มโอกาสในการสมัครงานของเขาให้ดีขึ้นได้

ฉันอยากให้ใครสักคนช่วยรับรองว่าเราประพฤติดีตอนอยู่ในเรือนจำ เพื่อให้คนอื่น ๆ เชื่อใจและ [ให้พวกเรา] ทดลองงานเพื่อพิสูจน์ตัวเอง (1.2)

ในบรรดาผู้ต้องงั่งที่สามารถหางานทำได้ หลายรายอธิบายว่า รายได้ที่ได้รับนั้นไม่เพียงพอที่จะจุนเจือครอบครัว ผู้ต้องงั่งชายรายหนึ่งรายงานว่า ตนได้รับการจ้างงานหลังจากได้รับการปล่อยตัว แต่ได้ค่าจ้างน้อยกว่าเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ เพราะว่าเขามีประวัติอาชญากรรม เมื่อเทียบกับการขายยาเสพติดทำเงินได้ดีกว่าและใช้ความพยายามน้อยกว่า

งานที่ให้ผลตอบแทนดีนั้นหายาก ในขณะที่ยาเสพติดนั้นง่ายมาก (2.1)

ฉันสมัครงาน แต่ไม่มีใครรับเข้าทำงาน แต่เมื่อคุณเป็นผู้ค้ายา คุณสามารถใช้ยาได้ด้วย (3.1)

ฉันได้งานเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเดือนหน้า หลังจากที่ได้ปล่อยตัว แต่ฉันยังไม่แน่ใจว่ารายได้จะพอหรือไม่ ฉันจะมีรายได้ 15,000 บาท/เดือน แต่ถ้าไม่พอ ฉันจะกลับไปขายยาเสพติดอีกครั้ง (3.7)

ผู้ต้องงั่งบางรายกล่าวว่า พวกเขาต้องการหางานที่พวกเขาจะสามารถหารายได้ที่มากเพียงพอเพื่อที่จะเริ่มต้นชีวิตครอบครัว หรือเพื่อจุนเจือสมาชิกในครอบครัวของตน

ตอนที่ฉันอยู่ในเรือนจำ ฉันไม่ต้องดูแลครอบครัว แต่เมื่อฉันได้รับการปล่อยตัว ฉันจะต้องดูแลพวกเขา (4.2)

ฉันรู้สึกว่าจำเป็นต้องเร่งให้ชีวิตก้าวหน้า บ้านของฉันถูกรื้อถอนไปแล้ว ฉันรู้สึกไม่ดีที่ครอบครัวจะต้องเบียดกันอยู่ในบ้านหลังเล็ก ๆ ฉันเป็นลูกสาวคนโตและฉันรู้สึกว่าฉันต้องรับผิดชอบ (4.6)

ในขณะที่ผู้ต้องงั่งส่วนมากได้สร้างเครือข่ายคนรู้จักที่มีประโยชน์ได้ไม่กี่เครือข่ายตั้งแต่ที่พวกเขาอยู่ในเรือนจำครั้งก่อน กลับมีผู้ต้องงั่งที่แม้จะมีจำนวนไม่มากได้สร้างเครือข่ายคนรู้จักในวงการยาเสพติดที่มั่นคงขณะที่ตนอยู่ในเรือนจำร่วมกับผู้เสพยาและผู้ค้ายาเสพติดคนอื่น ๆ ซึ่งข้อมูลนี้ได้รับการยืนยันโดยข้อเท็จจริงที่ว่า ผู้ต้องงั่งชายจะจับกลุ่มกันตาม “พื้นที่” ที่ตนอยู่อาศัย พวกเขาจะได้พบปะกับผู้ใช้ยารายอื่น ๆ ที่มาจากละแวกเดียวกันกับพื้นที่ที่พวกเขาจะกลับไปใช้ชีวิตหลังจากได้รับการปล่อยตัว

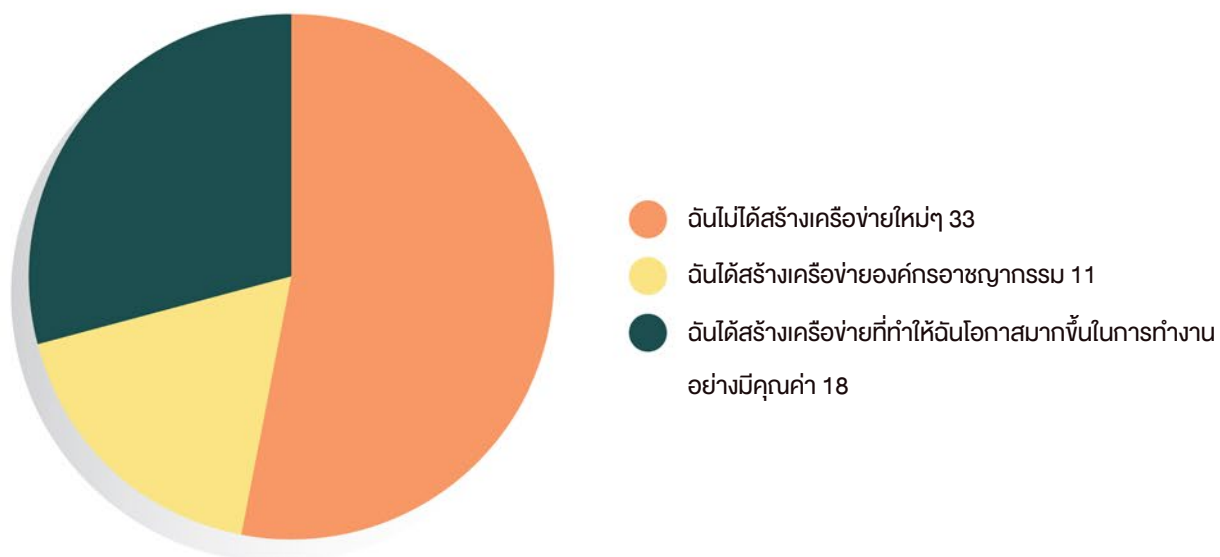
พวกเราแย่งลงเมื่ออยู่ที่นี้ เราจะหาเพื่อนในเรือนจำของเราทางเฟซบุ๊ก เราสามารถเชื่อมต่อกันได้ง่ายมาก และเรียนรู้วิธีการขายยาใหม่ ๆ เราเรียนรู้ที่จะเห็นแก่ตัวมากขึ้น (3.5)

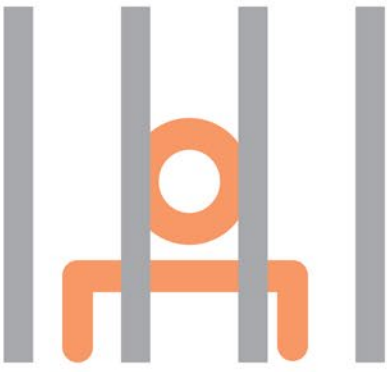
นี่คือหนึ่งในสาเหตุที่เรากลับมาข้องเกี่ยวกับยาเสพติดอีกครั้ง ตอนที่เราอยู่ในเรือนจำ เราขายเครือข่ายของเรา เมื่อเราอยู่ข้างนอก เราจะเริ่มติดต่อกันเพื่อขายยา (1.2)

เราจะได้เรียนรู้เคล็ดลับใหม่ ๆ เราจะขายเครือข่ายของเรา นี่คือนี่ที่กีดกันกับฉัน ฉันสามารถเข้าถึงยาเสพติดได้ง่ายขึ้น (3.6)

คำถามนี้สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางเพศได้อย่างชัดเจน ผู้หญิงประมาณหนึ่งในแปดคน ในขณะที่ผู้ชายหนึ่งในห้าคน กล่าวว่าตนได้สร้างเครือข่ายองค์กรอาชญากรรมในเรือนจำ

ภาพที่ 15: โอกาสในการสร้างเครือข่ายในเรือนจำ (จำนวนผู้ต้องขังแบ่งตามประเภทคำตอบ จากทั้งหมด 63 คำตอบ)

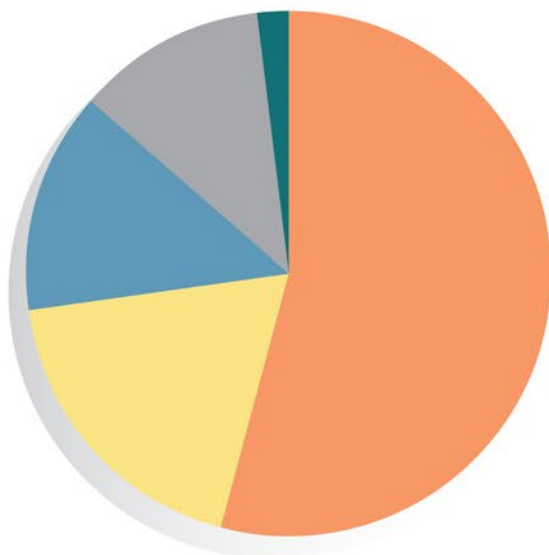

ประสบการณ์ ในเรือนจำ

เมื่อผู้ต้องขังกลับเข้าสู่เรือนจำอีกครั้ง พวกเขาสามารถปรับตัวได้ดี ไม่ได้มีการร้องเรียนเกี่ยวกับสภาพเรือนจำทั่วไป พวกเขาบอกว่า สามารถอาบน้ำได้ทุกวัน และผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในเรือนจำมาก่อนกล่าวว่า อาหารในเรือนจำดีขึ้น พวกเขาเล่าว่า ในอดีตพวกเขาจะได้รับประทาน “ข้าวแดง” ซึ่งมีหินปนมา และทำให้ฟันแตก แต่ตอนนี้ได้รับประทานข้าวขาว และอาหารการกินที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตามถึงสิ่งที่พวกเขาอยากเห็นการจัดการที่ดีขึ้น พวกเขาให้ความสนใจกับอาหาร และสภาพความเป็นอยู่เป็นหลัก (ภาพที่ 16)

ภาพที่ 16: ประเด็นใดในเรือนจำที่คุณอยากเห็นการแก้ไข (จำนวนผู้ต้องขังแบ่งตามประเภทคำตอบ จากทั้งหมด 63 คำตอบ)

- อาหารและสภาพความเป็นอยู่ 32
- การขาดอิสรภาพ 11
- การขาดการติดต่อกับครอบครัว 8
- ความน่าเบื่อ 7
- การทำร้ายร่างกายโดยผู้ต้องขังอื่น 1

เห็นได้ชัดจากคำตอบของผู้ต้องขังว่า ระบบการจำแนกชั้นผู้ต้องขัง เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการปฏิบัติที่พวกเขาได้รับใน เรือนจำ ข้อมูลจากผู้คุมเรือนจำระบุว่า มีเฉพาะผู้ต้องขังชั้น “ดี” หรือ “ดีมาก” เท่านั้นที่จะได้รับอนุญาตครอบครัวเข้าเยี่ยมใกล้ชิดได้ ซึ่งจะ เกิดขึ้นปีละ 1-2 ครั้ง ครั้งละสองชั่วโมง นอกจากนั้น การเข้าเยี่ยม จะมีขึ้นทุกวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ครั้งละ 10 ถึง 20 นาที ซึ่งหมายความว่า สำหรับผู้กระทำความผิดซ้ำ ที่ถูกจัดไว้ในกลุ่ม ผู้ต้องขังชั้น “เลว” (สำหรับผู้กระทำความผิดซ้ำเป็นครั้งที่สอง) หรือ “เลวมาก” (สำหรับผู้ที่เคยถูกจำคุกมาแล้วสองครั้งขึ้นไป) พวกเขา ต้องรอนานอย่างน้อยหนึ่งปีเพื่อให้ครอบครัวเข้าเยี่ยมได้มากกว่า ครั้งละ 20 นาที

ครอบครัวของฉันอยู่ในอีกจังหวัด เราไม่ได้รับอนุญาตให้ครอบครัวเข้าเยี่ยมแบบใกล้ชิดได้ เพราะเราถูกจัดไว้ในหมวดหมู่ผู้ต้องขังชั้นเลว หรือ ชั้นเลวมาก (6.2)

ครั้งแรก เราไม่ได้ให้ความสนใจเลยสักนิด ครั้งที่สองมันเข้มงวดมากขึ้น สิทธิประโยชน์น้อยลง ตอนนี้เราไม่ อยากกลับมาอีกแล้ว (6.7)

การยอมรับ ความรับผิดชอบ

ผู้ต้องขังในทุกการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยจะถูกขอให้ตอบคำถามว่า ในมุมมองของพวกเขา อะไรคือจุดประสงค์ของเรือนจำ บางรายคิดว่า เรือนจำไม่มีประโยชน์ และพยายามที่จะไม่เล่าถึงสถานการณ์ของตนในระหว่างอยู่ในเรือนจำ

อยู่ที่นั่นมันเสียเวลาเปล่า (3.5)

อดีตของเรามันผ่านไปแล้ว ไม่มีวันหวนคืน (1.6)

ฉันไม่ได้คิดถึงเรื่องอะไรเลย สมองว่างเปล่า แต่ในอนาคต ฉันค่อยคิด (3.8)

เรือนจำก็เหมือนนรก ฉันไม่อยากกลับมาเลย แต่ฉันต้องทำเพราะต้องเอาตัวรอด มันอยู่ในพันธกรรมของฉันแล้ว (7.2)

มันขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ต้องจำคุก ถ้าระยะเวลาสั้น คุณสามารถวางแผนได้ แต่ถ้ามันยาว คุณจะไม่ได้คิดถึงอนาคต (1.4)

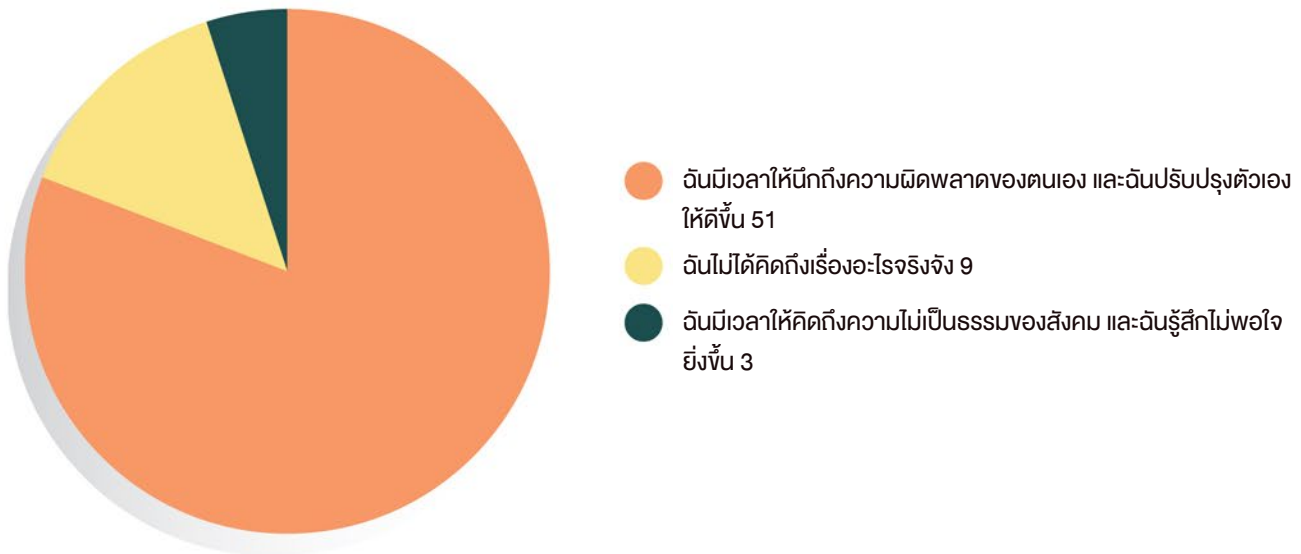
แต่ผู้ต้องขังส่วนมากตอบว่า เรือนจำมีจุดประสงค์เพื่อเป็นช่วงเวลาให้สะท้อนความคิดและปรับปรุงตัว

จุดประสงค์ของเรือนจำคือ เพื่อการสะท้อนการกระทำ ฉันพยายามปรับปรุงตนเองตอนที่อยู่ในเรือนจำผ่านการฝึกอบรม และการสะท้อนมุมมอง พวกเขาพยายามฝึกให้เราเป็นคนที่ดีขึ้น เหมือนอยู่โรงเรียนประจำ (4.2)

เรือนจำสอนให้ฉันเป็นมนุษย (5.8)

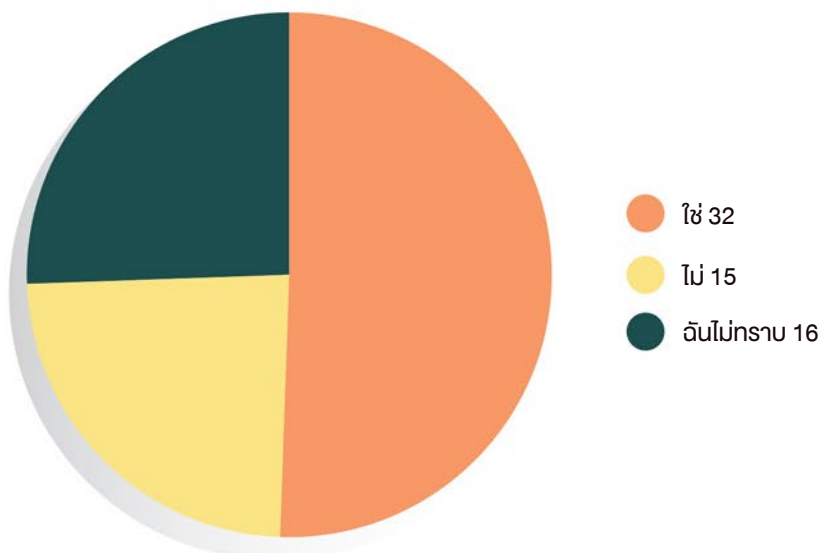
เรือนจำมีไว้เพื่อฝึกระเบียบวินัย ถ้าไม่มีเรือนจำ ฉันคงตายอยู่ข้างนอกนั่น ชีวิตในเรือนจำไม่ได้สบาย แต่ก็ยังดีกว่าข้างนอก เพราะอยู่ในนี้ฉันไม่สามารถดื่มเหล้า หรือมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับคนอื่น ถ้าคุณอยากเป็นคนที่ดีขึ้น คุณสามารถปรับปรุงตัวเองได้ เรามีกิจกรรม มีตาราง มีงาน เราเข้าใจซึ่งกันและกัน (7.6)

ภาพที่ 17: สิ่งที่คิดได้จากการจำคุกครั้งแรก (จำนวนผู้ต้องขังแบ่งตามประเภทคำตอบ จากทั้งหมด 63 คำตอบ)

แม้ว่าผู้ต้องขังจะยอมรับว่า เรือนจำเป็นโอกาสให้ได้เปลี่ยนแปลงตนเอง แต่สัดส่วนของผู้ต้องขังที่รู้สึกว่า การอยู่ในเรือนจำสามารถช่วยให้คนหยุดก่ออาชญากรรมได้มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยผู้หญิง (ร้อยละ 58) เชื่อในแนวคิดนี้มากกว่าผู้ชาย (ร้อยละ 46)

ภาพที่ 18: คุณคิดว่าการอยู่เรือนจำทำให้คนหยุดก่ออาชญากรรมหรือไม่ (จำนวนผู้ต้องขังแบ่งตามประเภทคำตอบ จากทั้งหมด 63 คำตอบ)

แม้ว่าประเทศไทยจะไม่มีศาสนาประจำชาติอย่างเป็นทางการ แต่เกือบร้อยละ 95 ของประชากรนับถือศาสนาพุทธ³⁶ ศาสนาพุทธและความเป็นมาทางวัฒนธรรมมีผลกระทบต่อความรู้สึกเรื่องความรับผิดชอบส่วนบุคคลที่ผู้ต้องขังหลายรายแสดงออก

³⁶ ผู้ต้องขังกล่าวว่า ศาสนาอื่น ๆ ก็เป็นที่ต้อนรับในเรือนจำเช่นกัน เช่น ชาวมุสลิมก็ได้รับอนุญาตให้ร่วมพิธีรามาดีน และจะถูกแยกตัวไปรับประทานอาหารหลังพระอาทิตย์ตก

สุดท้ายแล้วมันก็ขึ้นอยู่กับตัวตัวเอง (1.2)

สิ่งที่ยากที่สุดคือใจของตัวเอง การเอาชนะใจตนเองให้ได้ พยายามเข้มแข็งและปฏิเสธสิ่งยุ่งยากทั้งหลาย (2.4)

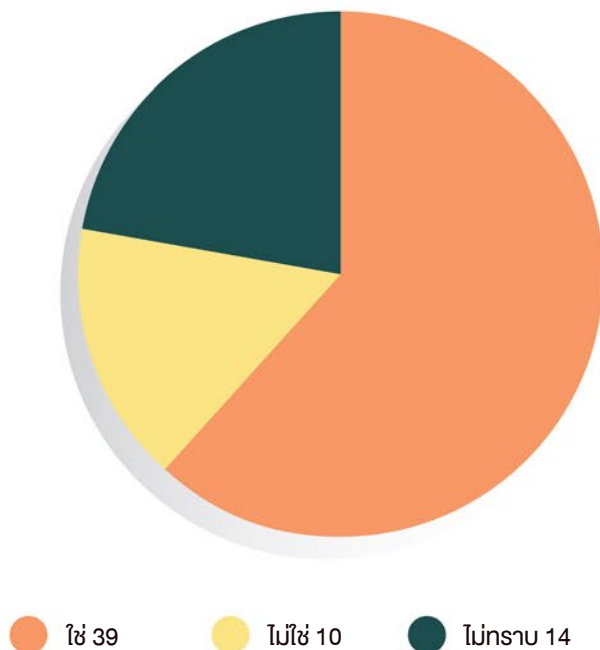
ไม่มีใครโทษคนอื่นสำหรับการทำความผิดซ้ำของตน พวกเขาโทษตนเอง (5.8)

ฉันไม่โหมมาก ฉันอยากจะทำตัวตาย แต่ฉันก็คิดว่ามันอาจจะเป็นกรรม และฉันต้องผ่านมันไปให้ได้ (5.5)

ฉันคิดว่ามันเป็นกงกรรมวินกำกับวิน มันขึ้นอยู่กับเรา ฉันโทษตัวเอง ไม่ได้โทษสังคม (1.6)

บางครั้งอาจจะเป็นเพราะเหตุผลนี้ ผู้ต้องขังหลายรายจึงรู้สึกว่าการที่ตนอยู่ในเรือนจำนั้นเป็นสิ่งที่เป็นเรื่องแล้ว อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนของคำตอบว่า “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” จะเห็นได้ว่าผู้ชายมีความเชื่อว่าเป็นเรื่องแล้ว (ร้อยละ 85) มากกว่าผู้หญิง (ร้อยละ 73)

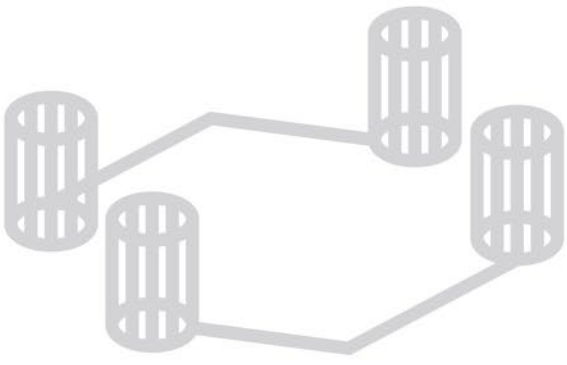
ภาพที่ 19: “คุณคิดว่าการที่คุณอยู่ในเรือนจำนั้นเป็นเรื่องแล้วหรือไม่” (จำนวนผู้ต้องขังแบ่งตามประเภทคำตอบ จากทั้งหมด 63 คำตอบ)

เจ้าหน้าที่เรือนจำในประเทศไทยกล่าวว่า จะมีการสวดมนต์ วันละสองครั้ง และมีผู้ต้องขังบางกลุ่มเข้าร่วมกิจกรรมทำสมาธิ เช่น ผู้ต้องขังที่เข้าร่วมโครงการการบำบัดทางความคิดและพฤติกรรมเพื่อการบำบัดโรคการใช้สารเสพติด ผู้ต้องขังมีความพึงพอใจกับกิจกรรมดังกล่าว นอกจากจะช่วยให้จิตใจสงบมากขึ้นแล้ว ยังเป็นการทำให้ชีวิตในแต่ละวัน มีแบบแผนมากขึ้น

ระหว่างหลักสูตรการทำสมาธิ เราได้รู้สึกได้ถึงตัวตนของเรา ฉันไม่เคยมีจิตใจที่สงบมาก่อนเลย (6.8)

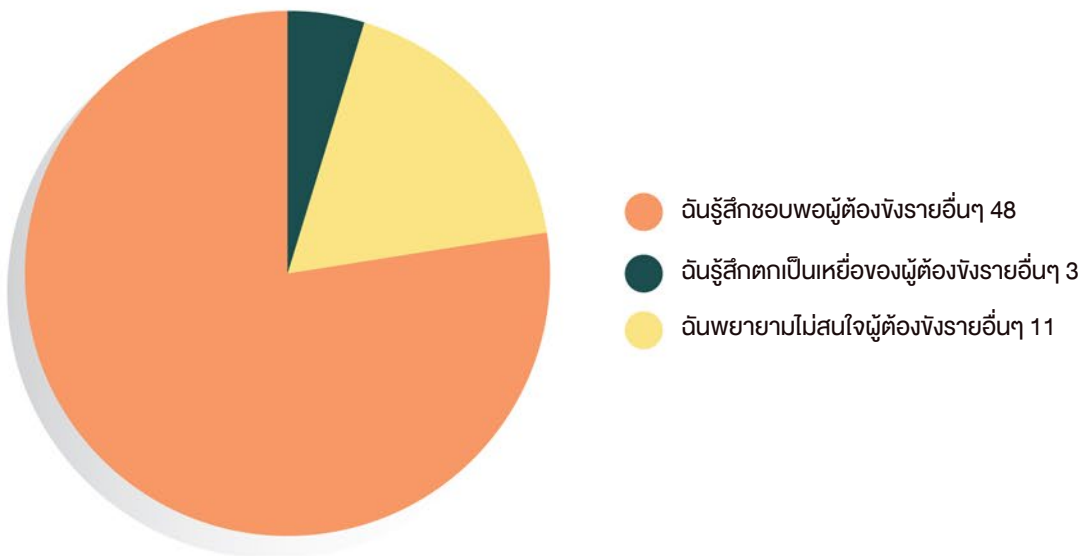
ฉันทำสมาธิวันละหนึ่งชั่วโมง มันทำให้ฉันปรับปรุงตัวให้ดีขึ้น เป็นผู้ใหญ่มากขึ้น ฉันเคยเห็นแก่ตัวอย่างมาก ตอนนี้ฉันไม่เหลือใครแล้ว ฉันต้องเริ่มต้นใหม่ทั้งหมด ฉันต้องตอบแทนคนอื่นบ้าง (7.6)

ความสัมพันธ์ กับผู้ต้องขังอื่น ๆ

ดังที่เห็นได้อย่างชัดเจนในการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยต่าง ๆ ผู้ต้องขังรายงานว่า ตนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ต้องขังรายอื่น ๆ โดยผู้ต้องขังส่วนมากบอกว่า ชอบพอผู้ต้องขังรายอื่น ๆ ตั้งแต่ตอนที่อยู่ในเรือนจำครั้งก่อน ดังจะเห็นได้จากคำตอบในแบบสอบถาม (ภาพที่ 20) เขากล่าวถึงผู้ต้องขังรายอื่น ๆ โดยใช้คำพูดที่แสดงความเป็นครอบครัว หรือแสดงความเป็นชุมชนเดียวกัน

ภาพที่ 20: ความสัมพันธ์กับผู้ต้องขังรายอื่น ๆ ระหว่างการจำคุกครั้งก่อน (จำนวนผู้ต้องขังแบ่งตามประเภทคำตอบ จากทั้งหมด 63 คำตอบ)

ทั้งผู้ต้องขังหญิงและชายที่เข้าร่วมการสัมภาษณ์สำหรับงานวิจัยนี้ยืนยันว่า เรือนจำในประเทศไทยไม่มีการรวมกลุ่มกันเป็นแก๊ง โดยทั่วไปแล้ว พวกเขาบอกว่า การใช้ความรุนแรงระหว่างผู้ต้องขังด้วยกันอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้ ผู้ต้องขังชายกล่าวว่า เมื่อก่อนมีการทะเลาะวิวาทโดยใช้กำลังระหว่างผู้ต้องขังด้วยกันในระดับที่สูงกว่านี้ แต่ตอนนี้สถานการณ์ดีขึ้นแล้ว

แต่ก่อนนี้เคยมีการใช้ความรุนแรงกับผู้ต้องขังใหม่ เพื่อแสดงอำนาจและแสดงความเป็นที่นิยม แต่ตอนนี้ไม่มีอีกแล้ว ถ้าหากมีการทะเลาะวิวาทกัน จะเป็นเพราะเรื่องที่เกิดขึ้นนอกเรือนจำ ปัจจุบันนี้ไม่มีแก๊งอีกแล้ว เนื่องจากมาตรการทางวินัยที่บังคับใช้ ธรรมเนียมได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว (1.2)

กลุ่มทางสังคมที่ผู้ต้องงตั้งขึ้นแตกต่างกันไปตามเพศสภาพของผู้ต้องง ผู้ต้องงชายกล่าวถึงกลุ่มที่ใหญ่กว่า (ผู้ชาย 20-30 คน) ที่ตั้งขึ้น โดยแบ่งตามละแวกที่อยู่ของตนนอกเรือนจำ กลุ่มเหล่านี้จะมีผู้นำเพื่อดูแลความปลอดภัย และเป็นคนกำหนดการแบ่งหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม ผู้ต้องงหญิงกล่าวถึงกลุ่มที่มีขนาดเล็กกว่า ประกอบด้วยคนสามถึงห้าคน รวมตัวกันเหมือนเป็นครอบครัวเพื่อแบ่งปันข้าวของเครื่องใช้และเป็นที่พักทางอารมณ์ให้แก่กัน

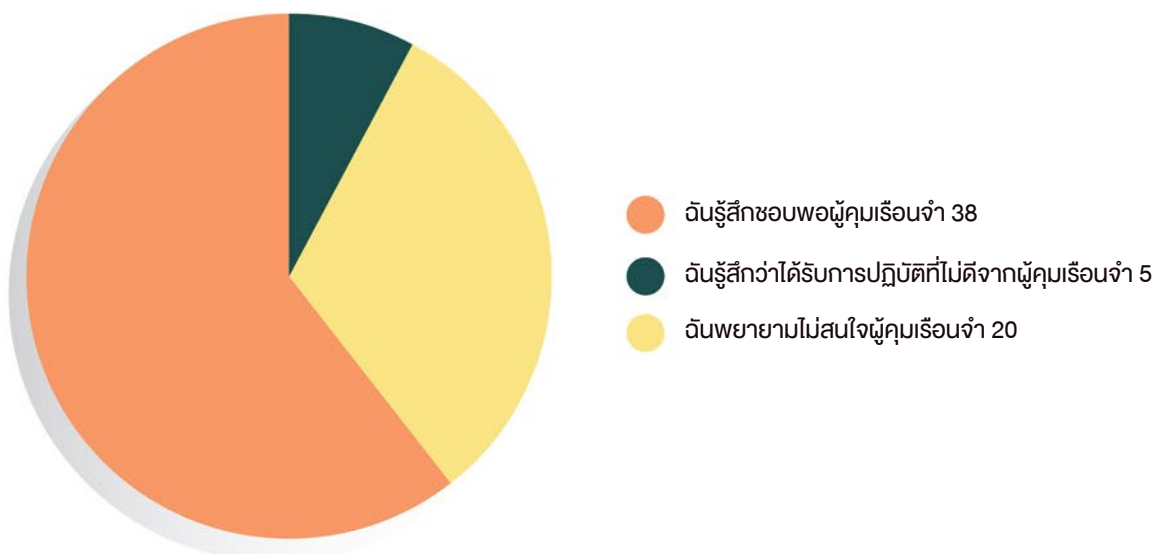
มันเป็นระบบครอบครัว เหมือนเป็นพี่น้องกัน เหมือนกับเป็นหมู่บ้าน เรามีพื้นที่ของตัวเอง [แบ่งตามพื้นที่อยู่อาศัยนอกเรือนจำของผู้ต้องง] เราจะรวมตัวกัน มันเป็นเรื่องที่เรามาต้องเข้าไปทำความรู้จักคนที่เข้ามาใหม่ ตอนรับเขาเข้ากลุ่ม เราจะมีหัวหน้ากลุ่ม ซึ่งหัวหน้ากลุ่มจะใจดีและคอยดูแลสมาชิกคนอื่น ๆ (1.6)

เราจะช่วยกันซักเสื้อผ้า ล้างจาน เอาอาหารมาแบ่งกัน (8.2)

เราแบ่งกันทุกอย่าง ทั้งข้าวของที่ญาติ ๆ นำมาฝากเวลามาเยี่ยมด้วย (1.5)

แม้ว่าผู้ต้องงจะไม่ได้ชื่นชอบผู้คุมเรือนจำมากนัก เหมือนกับที่ชอบผู้ต้องงด้วยกัน แต่ความรู้สึกของผู้ต้องงโดยรวมที่มีต่อผู้คุมก็เป็นไปในด้านบวก โดยมีเพียงจำนวนเล็กน้อย (ร้อยละ 8) ที่กล่าวว่า พวกเขาารู้สึกว่าได้รับการปฏิบัติที่ไม่ดี

ภาพที่ 21: ความสัมพันธ์กับผู้คุมเรือนจำจากการจำคุกครั้งก่อน (จำนวนผู้ต้องงแบ่งตามประเภทคำตอบ จากทั้งหมด 63 คำตอบ)

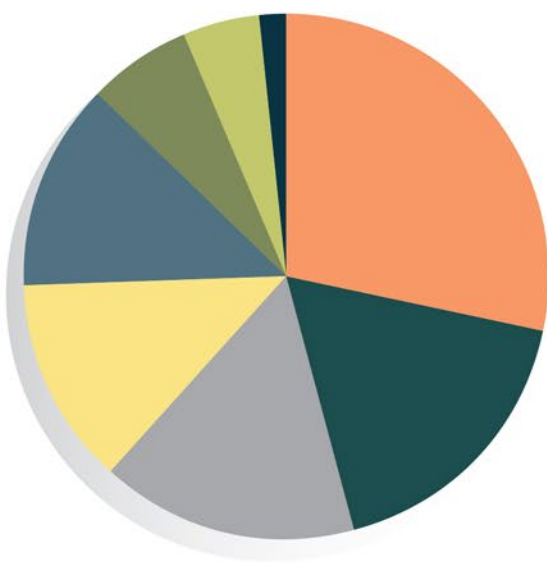
การจ้างงาน การศึกษา และการฝึกฝนทักษะ

ถึงแม้จะเห็นได้ชัดว่า การหางานทำหลังจากออกจากเรือนจำนั้นไม่ได้เป็นเรื่องที่ยากลำบาก (มากกว่าร้อยละ 70 เป็นเจ้านายตนเอง หรือหางานทำได้ภายในระยะเวลาหกเดือน) แต่ผู้ต้องขังหลายรายกล่าวว่า สิ่งที่พวกเขาต้องการมากที่สุดคือ ทักษะ เพื่อให้ได้รับการจ้างงานที่ถูกต้องเหมาะสมและได้ค่าแรงที่เป็นธรรมหลังจากที่ออกจากเรือนจำ

ในเรือนจำมีโครงการที่ได้อยู่หลายโครงการ แต่มันขึ้นอยู่กับเราที่จะตัดสินใจจากโครงการเหล่านั้น ทักษะก่อสร้าง การสร้างเฟอร์นิเจอร์ ทักษะด้านอิเล็กทรอนิกส์ ต่างก็มีประโยชน์ทั้งสิ้น แต่การทำรองเท้า ทำผงซักฟอก ไม่เป็นประโยชน์เท่าไรเพราะประกาศนียบัตรที่ได้รับนั้นมาจากกรมราชทัณฑ์ แต่ประกาศนียบัตรสำหรับทักษะอื่น ๆ ออกให้โดยกรมแรงงาน กลุ่มฝึกอบรมอาจมีผู้เข้าร่วม 100 คนต่อครั้ง (1.1)

เมื่อรวมจำนวนของผู้ต้องขังที่ต้องการเงินทุนเพื่อเริ่มธุรกิจขนาดเล็ก เข้ากับจำนวนผู้ต้องขังที่คิดว่าตนต้องการเงินทุนในช่วงเปลี่ยนผ่านสู่ชีวิตนอกเรือนจำ พบว่า ส่วนมากต้องการพัฒนาทักษะ ผู้ต้องขังเรียกร้องให้หน่วยงานของรัฐช่วยเหลือพวกเขาในการหางานทำหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัว เพราะพวกเขาคิดว่าหากพวกเขายุ่งกับการทำงาน พวกเขาจะสามารถหลีกเลี่ยงการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดได้

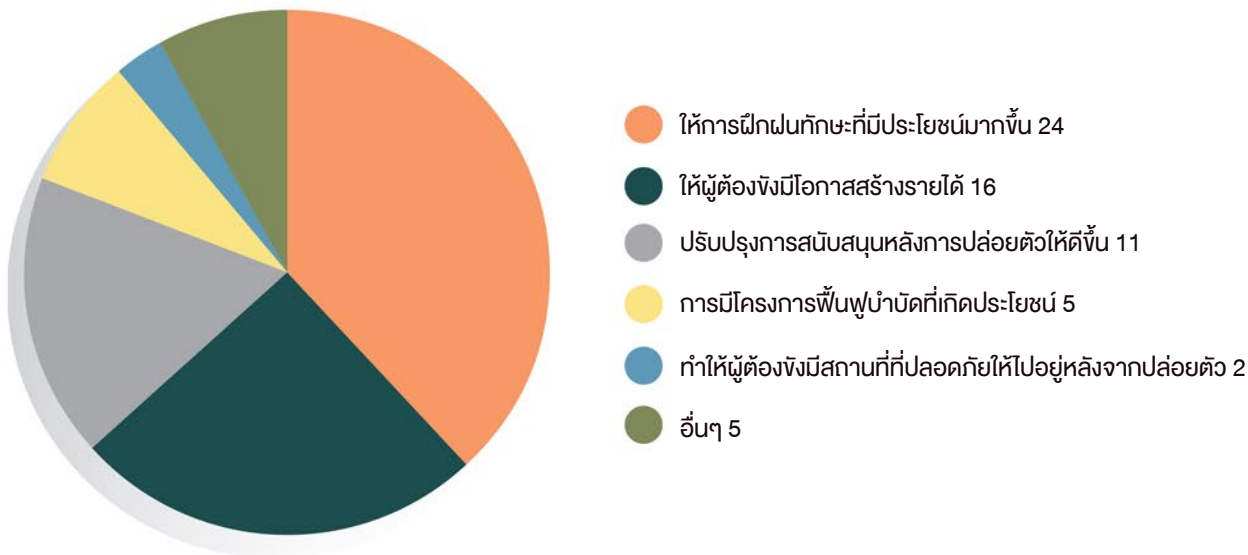
ภาพที่ 22: “คุณคิดว่าข้อใดต่อไปนี้มีความสำคัญที่สุดที่จะรับรองว่าคุณจะไม่กลับสู่เรือนจำอีก”

- ทักษะที่จะทำให้ฉันสามารถทำงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 18
- การมีเงินทุนเพื่อทำธุรกิจขนาดเล็ก 11
- การสนับสนุนทางสังคมที่แข็งแกร่งจากชุมชนและเพื่อนฝูง 10
- การสนับสนุนที่แข็งแกร่งจากครอบครัว รวมถึงการได้พบกับลูก 8
- การสนับสนุนทางการเงินเพื่อให้สามารถอยู่รอดได้ในช่วงเปลี่ยนผ่าน 8
- การมีที่ปรึกษา 4
- การฝึกฝนทักษะชีวิต 3
- สภาพความเป็นอยู่ที่ยากลำบากในเรือนจำ 1

เช่นเดียวกัน เมื่อถามผู้ต้องขังว่า หากพวกเขาเป็นผู้มีอำนาจ พวกเขาจะทำอะไรเพื่อปรับปรุงเรือนจำบ้าง คำตอบที่ได้รับมากที่สุดคือ การจัดให้มีการฝึกอบรมทักษะและโอกาสในการสร้างรายได้ในเรือนจำ

ภาพที่ 23: “หากคุณเป็นผู้บริหารเรือนจำ คุณจะทำอะไรเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ต้องขังกลับสู่เรือนจำอีกครั้ง”

ผู้ต้องขังสามารถเข้าถึงการทำงานได้จากในเรือนจำ ส่วนใหญ่เป็นการทำงานเหมือนในโรงงาน เช่น การผลิตถุงกระดาษ รองเท้า น้ำยาล้างจาน และไม้แขวนเสื้อ ผู้ต้องขังบอกว่าไม่สามารถเลือกหรือปฏิเสธงานที่ตนได้รับมอบหมายได้ และได้รับค่าตอบแทนขั้นต่ำสำหรับการทำงานดังกล่าว พวกเขายังคงกล่าวถึงแรงกดดันที่ต้องทำผลผลิตให้เป็นไปตามจำนวนที่กำหนดด้วย ตัวอย่างเช่น ผู้ต้องขังหลายรายได้รับการว่าจ้างให้พับถุงกระดาษสำหรับห้างสรรพสินค้าชั้นนำ พวกเขาได้รับคำสั่งให้พับถุงวันละ 200 ใบ เพื่อให้ได้ค่าตอบแทน 60-70 บาทต่อเดือน (เทียบเท่ากับสองดอลลาร์สหรัฐ โดยประมาณ) โดยผู้ต้องขังสามารถเก็บออมรายได้เหล่านั้นไว้ได้ แต่ผู้ต้องขังยังให้ข้อมูลว่า สิ่งของจำเป็นอย่างผงซักฟอกก็ต้องซื้อกันเอง ซึ่งทำให้พวกเขาต้องใช้เงินรายได้ที่มีอยู่น้อยนิดนั้น

เราต้องทำงานให้ได้ตามกำหนด ถ้าทำไม่ถึงก็จะมีปัญหา มันไม่ได้ช่วยให้คุณภาพชีวิตเราดีขึ้น มันไม่มีประโยชน์สำหรับชีวิตนอกเรือนจำ มันเป็นแค่งานที่ทำให้เราไม่ว่าง (2.6)

หากคุณไม่มีรอยสัก คุณจะได้รับการมอบหมายให้ไปอยู่ที่โซน 3 ซึ่งจะได้รับอนุญาตให้ไปทำงานนอกเรือนจำ (2.6)

มันไม่มีประโยชน์ มันไม่ใช้งานใช้สมอง ใช้แค่แรงงานเท่านั้น (7.6)

ผู้ต้องงยังคงกล่าวด้วยว่า การฝึกอบรมที่พวกเขาได้รับไม่ค่อยมีประโยชน์สำหรับบริบทชีวิตนอกเรือนจำ โดยมีข้อยกเว้นในบางกรณี ซึ่งได้รับการกล่าวถึงโดยผู้ต้องงหญิงเป็นส่วนใหญ่

การฝึกอบรมที่นี้ก็มิได้เพื่อให้มีเวลาว่างเท่านั้น มันไม่สามารถเอาไปใช้ทำงานในชีวิตจริงได้ (3.1)

พวกเขาควรเปิดโอกาสให้เราเลือกได้ว่าเราอยากเรียนรู้หลักสูตรอะไร (3.6)

ฉันได้เข้าเรียนจนจบหลักสูตร แต่จากนั้นพวกเขาก็บอกว่า ฉันต้องได้รับใบประกาศนียบัตรจากสถาบันข้างนอก (3.6)

มีแค่หลักสูตรนวดและเสริมสวยเท่านั้นที่มีประโยชน์ ใบประกาศนียบัตรจะออกโดยกรมแรงงาน และเราสามารถเอาไปใช้สมัคร [งาน] ได้ (6.1)

มีการสอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเป็นการทั่วไปในเรือนจำพิเศษธนบุรี และมีผู้ต้องงหลายรายบอกว่า ตนได้เคยลงเรียนในหลักสูตรดังกล่าว และสำเร็จการศึกษาในหลายระดับชั้นระหว่างที่ตนอยู่ในเรือนจำ ในช่วงสองปีที่ผ่านมา มีการเปิดการสอนในระดับอุดมศึกษาในเรือนจำเช่นกัน แต่มีการเก็บค่าเทอมสำหรับการศึกษาในระดับดังกล่าว จึงทำให้มีคนลงทะเบียนน้อย

ฉันเรียนจบแค่ระดับมัธยมปลาย และมีโครงการการศึกษาในเรือนจำมาตั้งแต่สองปีที่แล้ว แต่ต้องจ่ายค่าเทอม และฉันไม่มีเงิน (3.1)

ฉันเข้าเรียนหลักสูตรการศึกษาทางไกลของรัฐ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ไม่เสียค่าใช้จ่ายจนถึงระดับมัธยมปลาย ฉันเรียนจบชั้นป. 6 ถึง ม.3 ในเรือนจำ (3.8)

ฉันลงเรียนระดับชั้นม.6 เพราะเวลาอยู่ข้างนอกเรือนจำเราไม่มีเวลาเรียน แต่อยู่ในนี้เรามีเวลาเรียน (5.1)

ความคาดหวัง สำหรับอนาคต

คณะวิจัยถามผู้ต้องขังว่า พวกเขาจะกลับสู่เรือนจำอีกครั้งหรือไม่หลังจากการจำคุกครั้งนี้ ผู้ต้องขังมีความคิดเห็นและมุมมองที่หลากหลายแตกต่างกันไป โดยคำตอบมีตั้งแต่มั่นใจอย่างมากว่าตนจะไม่กลับสู่เรือนจำอีก ไปจนถึงมั่นใจอย่างมากว่าตนจะได้กลับเข้าเรือนจำอีก และมีผู้ต้องขังอีกหลายรายที่ยอมรับว่า ตนไม่มั่นใจว่าจะต้องกลับสู่เรือนจำอีกครั้งหรือไม่

ไม่มีใครอยากกลับมาเรือนจำอีกครั้ง ครึ่งนี้ฉันมั่นใจมากว่า ฉันจะไม่กลับมาอีก (3.5)

เราไม่มั่นใจเลยว่าจะจะไม่กลับมาอีก หลังจากที่เรากลับจากที่นี่ไปครั้งแรก (6.7)

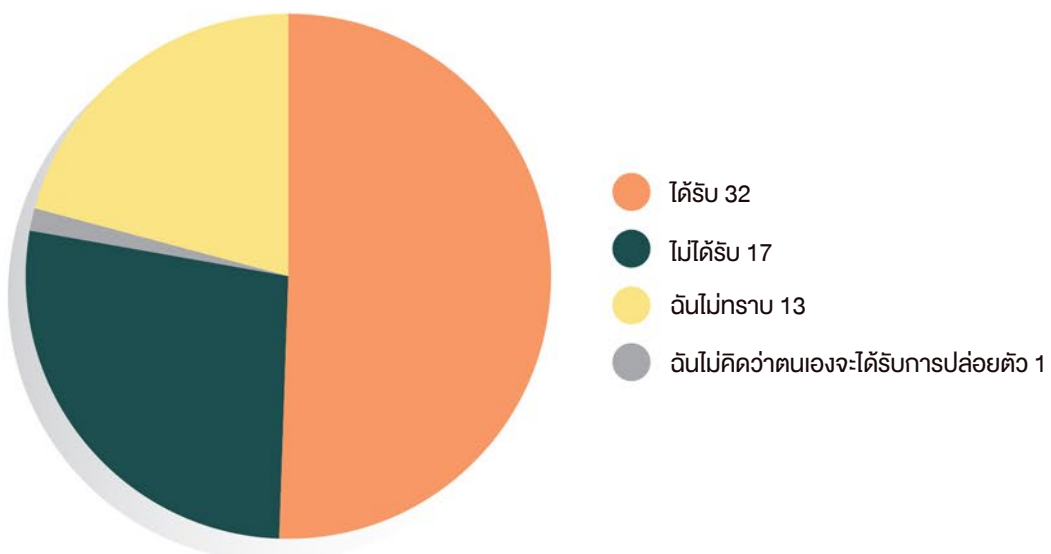
เราจะได้กลับเข้ามาเรือนจำอีกครั้งเพราะเรื่องเงิน (4.8)

ฉันรู้ตัวเองดี ไม่มีอย่างอื่นให้ฉันทำ ฉันเรียนมาน้อย เพราะฉะนั้น เมื่อฉันได้รับการปล่อยตัวแล้ว ฉันก็จะกลับมาอีก (2.8)

ฉันรู้ตอนจบของหนังสือเรื่องนี้ ฉันรู้ว่าฉันจะได้กลับมาอีก (1.6)

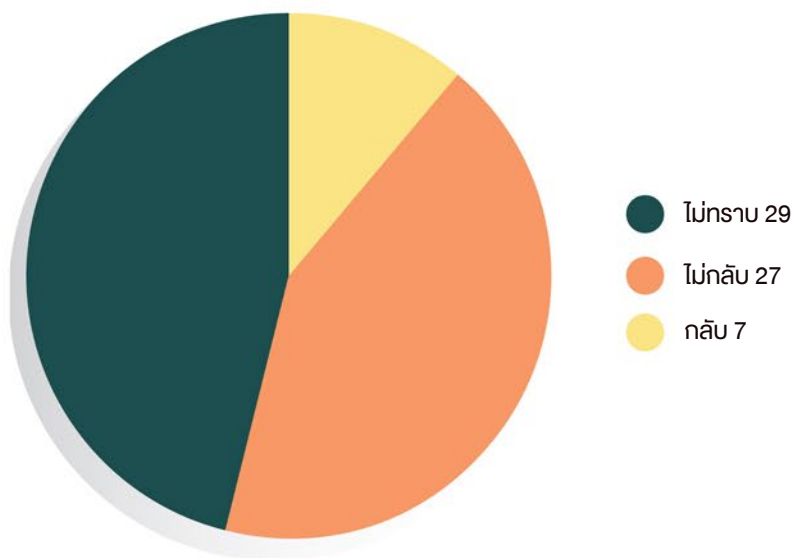
โดยรวมแล้ว ผู้ต้องขังส่วนมากรู้สึกว่าคุณได้รับการสนับสนุนที่เพียงพอเพื่อหลีกเลี่ยงการกลับเข้าเรือนจำอีกครั้ง

ภาพที่ 24: คุณได้รับการสนับสนุนที่ต้องการเพื่อให้ตนเองไม่ต้องกลับสู่เรือนจำอีกครั้ง หลังจากที่ได้รับบริการปล่อยตัวหรือไม่

ถึงแม้จะเป็นเช่นนี้ ผู้ต้องขังมักจะตอบว่า พวกเขาไม่แน่ใจว่าตนเองจะต้องกลับเข้าสู่เรือนจำอีกหรือไม่ ซึ่งมากกว่าที่จะตอบว่า พวกเขาจะไม่กลับเข้าสู่เรือนจำ โดยผู้ต้องขังชายส่วนใหญ่ตอบว่าพวกเขาไม่มั่นใจ (ร้อยละ 51) ซึ่งมากกว่าผู้หญิง (ร้อยละ 38)

ภาพที่ 25: คุณคิดว่าคุณจะต้องกลับสู่เรือนจำหรือไม่หลังจากปล่อยตัว

จากการสังเกตการณ์อย่างจำกัดที่สามารถทำได้ระหว่างการวิจัยระยะสั้นในเรือนจำสองแห่งพบว่า ประเทศไทยมีระบบราชทัณฑ์ที่ทันสมัยและมีค่านิยมที่ก้าวหน้า ผู้ต้องขังที่เข้าร่วมการสัมภาษณ์ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากเจ้าหน้าที่ มีข้อร้องเรียนเกี่ยวกับระบบเรือนจำเพียงเล็กน้อย ผู้ต้องขังหลายรายยอมรับว่าโครงการการศึกษาและการฟื้นฟูที่จัดโดยเรือนจำนั้นมีประโยชน์ต่อพวกเขา ผู้ต้องขังในประเทศไทยดูมีความรับผิดชอบต่อสถานการณ์ของตนได้ดี และส่วนมากมุ่งมั่นที่จะใช้ชีวิตให้ดีขึ้นเมื่อออกจากเรือนจำ

ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำนั้นเป็นอุปสรรคต่อโอกาสในการบำบัดฟื้นฟู เนื่องจากร้อยละ 80 ของผู้ต้องขังได้รับโทษจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ยาเสพติดจึงเป็นปัจจัยขับเคลื่อนหลักของปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำนี้ มีผู้ต้องขังหนึ่งในสามโดยประมาณที่กลับสู่เรือนจำภายในสามปี ดังนั้น การรับมือกับปัญหายาเสพติดจึงมีความจำเป็นเพื่อลดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ และส่งเสริมให้เกิดการบำบัดฟื้นฟู

ผู้ต้องขังที่เข้าร่วมการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า ตนมีความเข้าใจชัดเจนถึงสภาพของปัญหายาเสพติด พวกเขาเสนอแนะว่ายาเสพติดหลักที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดหรือยาบ้า นั้น ไม่ได้ทำให้เสพติด และถูกใช้เพื่อเพิ่มพลังกำลัง และเพื่อผ่อนคลาย การหวนกลับมาใช้ยาเสพติดประเภทนี้เป็นผลมาจาก “สภาพแวดล้อม” ที่พวกเขาต้องกลับไปอาศัยอยู่ เครื่อง่ายเพื่อนฝูง กิจกรรมประจำวัน และความสามารถในการหาเลี้ยงชีพนั้นล้วนเกี่ยวข้องกับการเสพติดและยาบ้า ความรู้สึกถูกกีดกันจากการจ้างงานในระบบ และการขาดการสนับสนุนจากครอบครัวเนื่องจากมีประวัติอาชญากรรม ทำให้พวกเขาต้องกลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเช่นเดิม

แนวโน้มเมื่อไม่นานมานี้ที่มีความสำคัญอย่างมากในตลาดยาบ้า ได้แก่ ราคาของยาบ้าที่ลดลงอย่างมากทั่วประเทศ โดยน่าจะมีสาเหตุมาจากการผลิตที่เพิ่มมากขึ้นในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง จากข้อมูลที่คณะวิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ต้องขัง ราคาลดลงนี้ทำให้เกิดการซื้อขายในปริมาณที่มากขึ้น การซื้อในปริมาณที่มากขึ้นในการซื้อหนึ่งครั้งถูกมองว่าเป็นวิธีการลดความเสี่ยงในการถูกจับกุม รูปแบบการซื้อลักษณะนี้มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ เพราะสิทธิของผู้ต้องขังที่จะได้รับการเบี่ยงเบนคดีเพื่อการบำบัดนั้นจะทำได้เฉพาะผู้มียาเสพติดในครอบครองเพียงห้าเม็ดหรือน้อยกว่านั้น ในขณะที่ผู้ที่มียาเสพติดในครอบครองตั้งแต่ 15 เม็ดขึ้นไปจะถูกตั้งข้อหาในฐานะผู้จำหน่าย และเมื่อพิจารณาราคาตลาดของเมกแอมเฟตามีนล่าสุด ปริมาณขั้นต่ำนี้ทำให้ไม่สามารถแยกผู้จำหน่ายออกจากผู้เสพเพื่อการใช้ส่วนตัวได้ประชาคมโลกได้เห็นพ้องต้องกันว่า การตัดสินใจลดโทษความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นต้องได้สัดส่วนกับความรุนแรงของการกระทำความผิดด้วย เพราะฉะนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องแยกผู้จำหน่ายออกจากผู้เสพให้ได้

การเพิ่มขึ้นของยาไอซีเมื่อเทียบกับยาบ้าที่ตนเองที่ควรถูกมองว่าเป็นภัยคุกคาม แม้ว่าสารออกฤทธิ์ของยาทั้งสองตัวนี้จะเหมือนกัน แต่ยาไอซีมีฤทธิ์มากกว่ายาบ้ามาก สามารถเสพติดได้ และเป็นยาที่ทำให้ร่างกายทรุดโทรม ควรมีมาตรการที่บังคับใช้เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ใช้ยาบ้าเปลี่ยนไปใช้ยาไอซี รวมถึงจัดลำดับความสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายกับยาไอซีด้วย

ผู้ต้องงังได้รับประโยชน์จากการช่วยเหลือเพื่อการกลับคืนสู่สังคมอย่างเห็นได้ชัด ทั้งในขณะที่อยู่ในเรือนจำและภายหลังการปล่อยตัว ผู้ต้องงังผูกโยงการใช้ยาของตนกับเครื่อง่ายทางสังคมในละแวกที่อยู่อาศัยที่พวกเขากลับไปเมื่อได้รับการปล่อยตัว หากพวกเขาได้อาศัยในพื้นที่ที่ห่างไกลจากสังคมที่ใช้ยาเสพติด จะเป็นการเพิ่มโอกาสที่การบำบัดฟื้นฟูจะประสบความสำเร็จมากขึ้นได้

เห็นได้ชัดว่า ประเทศไทยมีการจับกุมการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น และตลาดเมทแอมเฟตามีนที่กำลังขยายตัวน่าจะทำให้จำนวนการจับกุมดังกล่าวเพิ่มขึ้นอีก การแก้ปัญหานี้ทำได้โดยสร้างเรือนจำเพิ่ม แต่วิธีการที่ดีกว่าคือ การพิจารณากบวกร่างโครงสร้างทางกฎหมายที่เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาผู้ต้องงังล้นเรือนจำ ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้ยาบ้าและควรมีการแก้ไขข้อกำหนดปริมาณขั้นต่ำในการเข้ารับการเยี่ยมเบนคดีเพื่อการบำบัด รวมถึงแก้ไขจำนวนขั้นต่ำของการมียาเสพติดในครอบครองเพื่อจำหน่ายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันตามที่ได้อ้างอิงไว้ในรายงานฉบับนี้

United Nations Office on Drugs and Crime

Vienna International Centre, P.O. Box 500,

1400 Vienna, Austria

Tel: (+43-1) 26060-0 Fax: (+43-1) 263-3389

www.unodc.org

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย

อาคาร จีพีเอฟ อาคารบี ชั้น 15-16 ถนนวิภาวดี แวงวงมพินี เขต

ปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

โทร 0 2118 9400 แฟกซ์ 0 2118 9425-26

Website: www.tijthailand.org

UNODC

United Nations Office on Drugs and Crime

